

VAPAAEHTOISENA TURVAPAIKANHAUKIJOIDEN PARISSA

MOTIVAATION JA SITOUTUMISEN TUKEMINEN
SUOMEN PUNAISEN RISTIN VAPAAEHTOISTYÖSSÄ

Vilma Hulkkonen & Inka Karjalainen

E37nsos

Opinnäytetyö, Syksy 2016

Diakonia-ammattikorkeakoulu,

Pieksämäki

Sosiaalialan koulutusohjelma

Sosionomi, AMK

TIIVISTELMÄ

Hulkkonen, Vilma & Karjalainen, Inka. Vapaaehtoisena turvapaikanhakijoiden parissa – Motivaation ja sitoutumisen tukeminen Suomen Punaisen Ristin vapaaehtoistyössä. Pieksämäki, syksy 2016, 61 s., 2 liitettä.

Diakonia-ammattikorkeakoulu, Sosiaalialan koulutusohjelma, sosionomi (AMK).

Opinnäytetyön tavoitteena on ollut selvittää, millaiseksi Suomen Punaisen Ristin (SPR) turvapaikanhakijoiden ja pakolaisten parissa tehtävää vapaaehtoistyötä tulisi kehittää, jotta osallistuminen ja sitoutuminen toimintaan paranisivat. Opinnäytetyön työelämän yhteistyökumppanina on ollut Suomen Punaisen Ristin Pieksämäen osasto.

Opinnäytetyö on kvantitatiivinen tutkimus. Materiaali tutkimukseen kerättiin puolistrukturoidulla kyselylomakkeella Webropol-ohjelmaa hyödyntäen. Kyselyyn vastasi 24 vapaaehtoista, jotka olivat ilmoittautuneet mukaan turvapaikanhakijoiden ja pakolaisten kanssa tehtävään vapaaehtoistyöhön. Opinnäytetyön teoreettinen viitekehys rakennettiin hankkimalla taustatietoa Punaisesta Rististä, turvapaikanhakijoista, motivaatiosta ja sitoutumisesta.

Aihe on ajankohtainen, mutta vastaavaa tutkimusmateriaalia löytyy vähän. Turvapaikanhakijoiden ja pakolaisten parissa toteutetun vapaaehtoistyön rakenteen on oltava hyvin organisoitua. Hyvin suunniteltu vapaaehtoistyö motivoi vapaaehtoisia ja madaltaa kynnystä ilmoittautua mukaan toimintaan. Vapaaehtoistyö vastaanottokeskuksissa on tärkeää ja voi myöhemmin olla merkityksellistä turvapaikanhakijoiden ja pakolaisten kotoutumisen kannalta.

Halu auttaa turvapaikanhakijoita ja pakolaisia nousi vapaaehtoisten suurimmaksi henkilökohtaiseksi syyksi ilmoittautua mukaan vapaaehtoistyöhön. Kiinnostus uusia kokemuksia kohtaan ja mahdollisuus vaikuttaa mainittiin myös usein toimintaan mukaan lähtemisen syyksi. Tulokset osoittavat useita syitä, joilla on vaikutusta vapaaehtoisten motivaatioon ja sitoutumiseen. Analyysi johti neljään eri kategoriaan, jotka olivat tiedon tuksen toimivuus, ohjaus, toiminnan mielekkyys ja henkinen tuki. Erityisesti toisten ihmisten tuki ja asianmukainen ohjaus ovat selkeästi tärkeitä tekijöitä motivaation ja sitoutumisen kannalta.

Tämä opinnäytetyö on merkityksellinen turvapaikanhakijoiden ja pakolaisten parissa työskentelevien vapaaehtoisten motivaation ja sitoutumisen vahvistamisen kannalta. Työn tuloksien avulla Suomen Punainen Risti voi kehittää toteuttamaansa vapaaehtoistyötä ja kiinnittää huomiota niihin seikkoihin, jotka ovat vaikuttaneet vapaaehtoisten motivaatioon ja sitoutumiseen heikentävästi. Turvapaikanhakijoiden ja pakolaisten parissa tehtävän vapaaehtoistyön tukemisen ja kehittämisen kannalta olisi jatkossa tärkeää tutkia myös sitä, millaisia vaikutuksia vapaaehtoistyöllä on kotoutumiselle sekä sitä, miten sen avulla voidaan tehokkaasti paikata kuntien tuottamien palveluiden puutteita.

Asiasanat: vapaaehtoistyö, turvapaikanhakija, pakolainen, motivaatio, sitoutuminen

ABSTRACT

Hulkkonen, Vilma & Karjalainen, Inka. Volunteering with Asylum Seekers – Supporting the Motivation and Commitment of the Voluntary Work in the Finnish Red Cross. Pieksämäki, autumn 2016 61 p., 2 appendices. Language: Finnish. Diaconia University of Applied Sciences, Degree Programme in Social Services. Degree: Bachelor of Social Services.

The aim of the study was to examine how the Finnish Red Cross should develop the voluntary work in order to increase the participation and commitment of the voluntary workers. This was a single case study conducted among the voluntary workers working with asylum seekers and refugees. More specifically, the research aimed at identifying 1) the main reasons for participating as volunteers and 2) the main factors affecting the motivation and commitment of the volunteers. The thesis was carried out in cooperation with the Pieksämäki department of the Finnish Red Cross.

The research of this thesis was conducted by using quantitative research methodology. The data was collected by utilizing a semi-structured questionnaire, which was performed with a Webropol online survey tool. The data was collected from 24 people, who had signed up to work with asylum seekers in Pieksämäki. The theoretical framework was constructed utilizing knowledge about the Red Cross, asylum seekers, voluntary work, motivation and commitment.

The subject of the thesis is current but understudied. The structure of the voluntary work with asylum seekers and refugees must be well organized. Well planned voluntary work motivates volunteers and makes it easier to initiate participation in voluntary work. Voluntary work in asylum accommodation centres is important and can have significant meaning for asylum seekers and for their social integration.

The urge to help asylum seekers and refugees seems to be the biggest personal reason to sign up for voluntary work. Interest towards new experiences and the possibility to have an influence were also commonly mentioned as reasons to be the reason to participate. The results indicate various reasons that affected the motivation and commitment of the volunteers. The analysis resulted in four main categories, which were functionality of the information, guidance, meaningfulness of the work and mental support. Especially support from the other people and adequate guidance seems to be clearly important.

In conclusion, this thesis is significant for the strengthening of the motivation and commitment of the volunteers working with the asylum seekers and refugees. The results of this study can be used to improve the voluntary work of the Finnish Red Cross. Furthermore, this study can help the Finnish Red Cross in acknowledging the factors affecting the motivation and commitment of the volunteers. As a suggestion for further research is to study what kind of influence voluntary work has on the social integration of refugees.

Keywords: voluntary work, asylum seeker, refugee, motivation, commitment

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	4
2 TURVAPAIKANHAKIJOIDEN PARISSA TEHTY VAPAAEHTOISTYÖ	6
2.1 Turvapaikanhakijat	6
2.2 Vapaaehtoistyö	8
3 PUNAINEN RISTI	10
3.1 Punaisen Ristin kansainvälinen organisaatio.....	10
3.2 Suomen Punainen Risti (SPR).....	11
3.3 Suomen Punaisen Ristin Pieksämäen osasto.....	13
4 MOTIVAATIO JA SITOUTUMINEN VAPAAEHTOISTYÖSSÄ	15
4.1 Motivaatio	15
4.2 Motivaation merkitys vapaaehtoistyössä.....	16
4.3 Sitoutuminen ja sitouttaminen vapaaehtoistyössä.....	19
5 TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TAVOITTEET	21
6 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	23
6.1 Tutkimuslupa ja kohderyhmä	23
6.2 Tutkimusmenetelmä	24
6.3 Kyselylomakkeen laatiminen ja aineiston keruu	25
6.4 Aineiston analysointi	27
7 TUTKIMUKSEN TULOKSET	29
7.1 Vastaajien taustatiedot.....	29
7.2 Kokemukset toiminnasta	33
8 JOHTOPÄÄTÖKSET	36
8.1 Toiminnalliset motiivit vapaaehtoistyöhön osallistumisen takana.....	36
8.2 Moninaiset syyt toiminnasta pois jäämisen taustalla	37
8.3 Pienillä asioilla suureen muutokseen	39
8.4 Pieksämäen osaston toteuttama vapaaehtoistyö tulevaisuudessa.....	43
9 POHDINTA JA ARVIOINTI	44
9.1 Eettisyys ja toteutuksen arviointi	44
9.2 Tulosten luotettavuus ja hyödynnettävyys	47
LÄHTEET	50

LIITTEET	56
LIITE 1: Kirje Suomen Punaisen Ristin vapaaehtoisille.....	56
LIITE 2: Kyselylomake	57

1 JOHDANTO

Turvapaikanhakijoiden parissa tehty vapaaehtoistyö on aiheena sekä ajankohtainen että tärkeä, sillä maailman pakolaiskriisin vuoksi Suomeen tuli vuoden 2015 aikana noin 32 500 turvapaikanhakijaa. Määrä oli lähes 29 000 enemmän kuin edellisenä vuonna. (Sisäministeriö 2016c.) Pakolaisuuden syyt löytyvät tällä hetkellä pääosin Syyrian, Irakin ja Afganistanin yhä pahenevista olosuhteista (Tuohinen 2015). Ensisijaiset syyt turvapaikanhakijoiden määrän kasvuun ovat siis lähtö- ja kauttakulkumaissa (Sisäministeriö 2016c.).

Suomella on kansainvälisten sopimusten mukaan velvoite ottaa vastaan kansainvälistä suojelua tarvitsevia turvapaikanhakijoita (Sisäministeriö 2016c.). Maahantuloon ja maassa oleskeluun liittyviä asioita käsittelee ja ratkaisee sisäministeriön alainen Maahanmuuttovirasto eli Migri (Maahanmuuttovirasto 2016). Maahanmuuttovirasto ylläpitää vastaanottokeskuksia, joiden määrä riippuu kulloisestakin turvapaikanhakijamäärästä. (Sisäministeriö 2016b.) Turvapaikanhakijoiden suuri määrä näkyi myös vastaanottojärjestelmässä, sillä vuonna 2015 vastaanottoyksiköitä oli 212 ja niissä oli asukkaita 29 800. Vastaavasti vuotta aiemmin vastaanottoyksiköitä oli 28 ja asukkaita 3 300. (Euroopan muuttoliikeverkosto 2016, 22.) Syksyn 2015 tilanteen vaikutukset näkyivät myös kotikaupungissamme Pieksämäellä. Pieksämäellä avattiin syksyllä 2015 ilman vanhempia maahan saapuvien alaikäisten nuorten turvapaikanhakijoiden koulutuksen ja tuetun asumisen yksikkö, tilapäinen hätämajoitusyksikkö ja vastaanottokeskus (Helena Oranen, henkilökohtainen tiedonanto 19.5.2016). Ennen pakolaisten saapumista Pieksämäen asukkaista vain 1,7% oli ulkomaalaistaustaisia (Pieksämäen kaupunki 2013, 2).

Turvapaikanhakijoiden määrän kasvaessa äkillisesti viranomaispalvelut kuormittuivat ja vapaaehtoisten apu on ollut ehdottoman tärkeää. Järjestöistä esimerkiksi Suomen Punaisen Ristin tekemään vapaaehtoistyöhön ilmoittautui syksyllä 2015 mukaan huimat 10 000 henkilöä, joista 8 000 osallistui lopulta vastaanotto-operaatioon (Kannuksela 2016, 21). Alussa turvapaikanhakijoiden parissa tehty vapaaehtoistyö oli etenkin hätäapua, vastaanottokeskusten pystyttämistä, jakelua ja lajittelua. Myöhemmin työn painopiste on muuttunut kotouttamista tukevaan toimintaan. (Zidan 2015.) Ammatillisten resursien ollessa rajalliset vapaaehtoistyön avulla onkin mahdollista täydentää muiden palve-

luiden puutteita ja tuottaa mitä moninaisempia toimintoja hyödyntäen vapaaehtoisten omia erityistaitoja sekä kiinnostuksen kohteita.

Myös työelämän yhteistyökumppanimme, Suomen Punaisen Ristin Pieksämäen osaston, vapaaehtoiset olivat suurena apuna Pieksämäellä tapahtuneissa järjestelyissä ja toiminnassa. Vapaaehtoistyöhön ilmoittautui mukaan huomattavasti enemmän ihmisiä kuin siihen lopulta osallistui. Vapaaehtoistyön merkitys tulee tulevina vuosina olemaan merkittävä ja tästä syystä on vapaaehtoisten motivointiin ja sitouttamiseen hyvä kiinnittää huomiota. Opinnäytetyömme tarkoituksena onkin tuottaa Suomen Punaiselle Ristille ja erityisesti sen Pieksämäen osastolle tietoa, jonka avulla he voivat kehittää turvapaikanhakijoiden parissa tehtävää vapaaehtoistyötä vetovoimaisemmaksi.

2 TURVAPAIKANHAKIJOIDEN PARISSA TEHTY VAPAAEHTOISTYÖ

2.1 Turvapaikanhakijat

Suomessa ulkomaalaisten maahantuloa ja maassaoloa säätelevät sekä suomalainen lain-säädäntö, että Suomen solmimat kansainväliset, erityisesti ihmisoikeuksia koskevat so-pimukset. Ulkomaalaisten maahantulo kuuluu valtion suvereenin päätösvallan piiriin. Lähtökohtana on YK:n ihmisoikeuksien julistuksen 14 artiklan mukainen yleismaail-mallisesti hyväksytty periaate, jonka mukaan ihmisellä on oikeus saada kotivaltionsa ulkopuolella suojelua kotimaassaan kohtaamalta vainolta ja vakavilta ihmisoikeuslouk-kauksilta. (Pentikäinen 2005, 18.) Ihmistä, joka on syystä tai toisesta siirtynyt toiseen valtioon oleskelemaan, kutsutaan maahanmuuttajaksi. Maahanmuuttajiksi lasketaan pakolaiset, turvapaikanhakijat, siirtolaiset sekä paluumuuttajat. (Räty 2002, 11; Orpana 2010, 8.) Maahanmuuttajista siirtolaisiksi kutsutaan henkilöitä, jotka vapaasta tahdos-taan muuttavat toiseen maahan (Räty 2002, 16).

Pakolaisella viitataan yleiskielessä usein kaikkiin niihin, joilla on suojeluperusteinen oleskelulupa. Ulkomaalaislaissa pakolaisella tarkoitetaan kuitenkin ainoastaan niitä, jotka ovat saaneet Geneven pakolaissopimuksessa (1951) määritellyn turvapaikan eli pakolaisen statuksen. YK:n pakolaissopimus määrittelee pakolaiseksi henkilön, jolla on perusteltu aihe pelätä joutuvansa vainotuksi rodun, uskonnon, kansallisuuden, yhteis-kuntaluokan tai poliittisten mielipiteidensä vuoksi ja joka oleskelee kotimaansa ulko-puolella ollen kykenemätön turvautumaan kotimaansa tarjoamaan suojaan. Myös ilman kansalaisuutta oleva henkilö määritellään pakolaiseksi, jos hän oleskelee entisen pysy-vän asuinmaansa ulkopuolella ja on haluton tai kykenemätön edellä mainittujen seikko- jen vuoksi palaamaan sinne. (Pakolaisten oikeusasemaa koskeva yleissopimus 1968/77; Räty 2002, 16.)

Kiintiöpakolaisiksi määritellään ne henkilöt, jotka ovat lähteneet pysyvästä kotimaas-taan toiseen maahan, jonne he eivät kuitenkaan voi pysyvästi asettua asumaan. Heidät voidaan kuitenkin ottaa uudelleen sijoitettaviksi kolmanteen maahan niin sanotussa pa-kolaiskiintiössä. (Räty 2002, 16.) Suomeen otetaan tarvittaessa pakolaiskiintiössä UNHCR:n eli Yhdistyneiden kansakuntien pakolaisjärjestön pakolaisiksi katsomia hen-

kilöitä tai muita kansainvälisen suojelun tarpeessa olevia ulkomaalaisia uudelleen sijoitukseen. Pakolaiskiintiöllä tarkoitetaan uudelleen sijoitettavien kansainvälisen suojelun tarpeessa olevien ulkomaalaisten vastaanottoa valtion talousarviossa vahvistettujen perusteiden mukaan. (L 301/2004.) Suomessa pakolaiskiintiö on ollut 750 henkilöä vuodesta 2001 lähtien. Syyrian sodan vuoksi eduskunta nosti kuitenkin pakolaiskiintiön määrän 1 050 henkilöön vuosille 2014 ja 2015. Suomessa pakolaisaseman ja määräaikaisen oleskeluluvan saavat tavallisesti kiintiössä valitut pakolaiset. Määräaikaiselle oleskeluluvulle on mahdollista hakea jatkoa. (Suomen Pakolaisapu i.a.; Tuohinen 2015.)

Turvapaikanhakijasta taas tulee varsinainen pakolainen vasta, kun hänen turvapaikkahakemuksensa on hyväksytty ja hän on saanut oleskeluluvan. (Räty 2002, 16; Maahanmuuttovirasto 2015.) YK:n pakolaissopimuksessa ei ole varsinaisia määräyksiä turvapaikkamenettelystä. Suomessa turvapaikkamenettelyä määrittelee ulkomaalaislaki (Pakolaisneuvonta 2010). Turvapaikanhakuprosessi käynnistyy, kun turvapaikanhakija saapuu Suomeen ja jättää turvapaikkahakemuksen rajatarkistusviranomaiselle tai poliisille mahdollisimman pian maahan saapumisensa jälkeen. Turvapaikanhakija majoitetaan turvapaikkamenettelyn ajaksi vastaanottokeskukseen tai yksityismajoitukseen. Prosessin alussa poliisi tai rajavartiolaitos selvittää turvapaikanhakijan henkilöllisyyden sekä matkareitin ja siirtää asian käsittelyn maahanmuuttovirastolle, joka selvittää kansainvälisen suojelun tarpeen turvapaikkapuhuttelussa. Maahanmuuttovirasto selvittää turvapaikkapuhuttelussa turvapaikanhakijan perusteet häneen kohdistuneesta vainosta tai muista uhkista kotimaassaan tai pysyvässä asuinmaassaan. Jos Suomen kansallinen turvallisuus, kansainväliset suhteet tai yleinen turvallisuus niin edellyttävät, osallistuu poliisi tarvittaessa turvapaikkapuhutteluun. (L 301/2004).

Maahanmuuttovirasto päättää turvapaikanhakijan turvapaikasta mahdollisimman pian. Myönteisen päätöksen saaneet turvapaikanhakijat sijoitetaan kuntiin, jotta kotoutuminen voi käynnistyä. Kielteisen päätöksen saaneet turvapaikanhakijat voivat valittaa päätöksestään tai palata vapaaehtoisesti kotimaahansa. (Sisäministeriö 2016a.)

2.2 Vapaaehtoistyö

Vapaaehtoistyö voidaan määritellä työksi, jota tehdään osallistumalla vuorovaikutukseen perustuvaan organisoituun auttamistoimintaa (Eskola & Kurki 2001, 10). Eri aikakausina on vapaaehtoisesta toiminnasta käytetty erilaisia käsitteitä kuten talkootyö, armeliaisuus, vapaa huoltotyö, vapaaehtoistoiminta, vapaaehtoisuus ja vapaaehtoistyö (Piirainen & Kettunen 2013, 11). Työllä tähdätään henkisen ahdingon lievittämiseen tai elinoloihin liittyvien puutteiden parantamiseen (Eskola & Kurki 2001, 10). Vapaaehtoistyö on siis ilman palkkaa tehtävää, omasta motivaatiosta ja tahdosta lähtevää työtä, johon ryhdytään usein silloin, kun julkisen vallan resurssit eivät riitä huolehtimaan apua tarvitsevien ryhmien hyvinvoinnista. Vapaaehtoistyö ei kuitenkaan korvaa ammatillista toimintaa vaan toimii sen rinnalla. (Mäkitalo 2014, 8–10.) Määrittelemme vapaaehtoistyön tässä opinnäytetyössä kaikeksi sellaiseksi toiminnaksi, jota vapaaehtoiset toteuttavat ilman taloudellista hyötyä turvapaikanhakijoiden hyväksi.

Vapaaehtoistyöllä on suuri merkitys esimerkiksi nuorisotyön, urheilun, terveyden ja humanitaarisen avun ja kehitysyhteistyön alalla. Sen lisäksi että vapaaehtoistyö tarjoaa apua sitä tarvitseville, antaa se tekijälleen mahdollisuuden merkittäviin oppimiskokemuksiin. Eurooppalaisen vapaaehtoistyön vankat perinteet perustuvat usein toimintaan kansalaisjärjestöissä. (Euroopan yhteisöjen komissio 2009.) Vapaaehtoistoiminnan kautta muodostuu järjestäytyneitä yhteiskunnallisia organisaatioita, jotka voidaan määritellä kansalaisyhteiskunnaksi. Erilaisissa määritelmässä kansalaisyhteiskunnasta yhteistä on juuri se, että toiminta perustuu vapaaehtoisuuteen. (Piirainen & Kettunen 2013, 11.)

Jokaisen yksilön autonomisuus näkyy vapaaehtoisuuden periaatteissa. Tasa-arvoisuus, yhteinen ilo, vastavuoroisuus, palkattomuus, ei-ammattimaisuus ja luottamuksellisuus ovat esimerkkejä Suomen vapaaehtoistyön kirjatuista periaatteista. Vapaaehtoinen toimija on yhteistyötaho, joka noudattaa vaitiolovelvollisuutta, vastuuntuntoa ja puolueettomuutta ja jolla on oikeus saada toimiessaan tukea ja rohkaisua. (Yeung 2002, 11.)

Ensimmäinen kattava tutkimus suomalaisten asenteista ja vapaaehtoistyöhön osallistumisesta tehtiin vuonna 2001. Tämän Sosiaali- ja terveysjärjestöjen yhteistyöyhdistyksen YTY ry:n teettämän kyselyn mukaan joka kolmas suomalaisista oli osallistunut vapaa-

ehtoistyöhön kahden edeltävän vuoden aikana ja loppuista joka toinen halusi osallistua. Aikaa vapaaehtoistyöhön käytettiin tutkimuksen mukaan lähes 18 tuntia kuukaudessa. (Yeung 2002, 1, 24.) Yllättävää on, että Kansalaisareena ry:n, Helsinki Mission, Kirkkohallituksen ja Taloustutkimus oy:n neljätoista vuotta myöhemmin toteuttaman tutkimuksen tulokset olivat hyvin samankaltaiset. Vuoden 2015 tutkimuksen mukaan edelleen joka kolmas oli tehnyt vapaaehtoistyötä edeltävän neljän viikon aikana ja vapaaehtoistyöhön käytetty aika oli noin 18 tuntia kuukaudessa. Niistä jotka eivät olleet osallistuneet vapaaehtoistyöhön edellisen neljän viikon aikana, 53 % olisi ollut halukkaita osallistumaan pyydettyä. (Kansalaisareena 2015, 3, 26.) Vapaaehtoistyöllä voidaan siis ajatella olevan oma asemansa suomalaisessa yhteiskunnassa.

Suomalaista tutkimusta turvapaikanhakijoiden parissa tehdystä vapaaehtoistyöstä ei juurikaan ole, mutta esimerkiksi saksalainen Anna-Lena Rose on tutkimuksessaan perehtynyt siihen, mitkä ovat vapaaehtoisten roolit, tehtävät ja motivaatio osallistua toimintaan turvapaikanhakijoiden sekä pakolaisten parissa. Rosen kvalitatiivinen tutkimus toteutettiin haastattelemalla 11 vapaaehtoista saksalaisessa hätämajoituksessa ja väliaikaisessa vastaanottokeskuksessa. (Rose 2016, 28–29, 43.) Rose peilasi saamiaan vastauksia Bussellin & Forbesin malliin, jonka mukaan vapaaehtoisuudella on neljä tunnusomaista piirrettä: Mitä (määritelmä), missä (konteksti), kuka (luonteenomaisuus) ja miksi (motivaatio) (Bussell & Forbes n.d., 4). Tutkimuksessaan Rose huomioi, että turvapaikanhakijoiden parissa työskentelevää vapaaehtoista ei voi lokeroida muotteihin, koska vapaaehtoisilla on moninaisia taustoja syitä toimintaan osallistumiselle. Tutkimuksen tuloksista käy myös ilmi vapaaehtoisten tärkeä rooli vastaanottokeskusten ylläpidossa sekä turvapaikanhakijoiden kotoutumisessa. (Rose 2016 58–59.)

3 PUNAINEN RISTI

Sveitsiläinen liikemies Henry Dunant sai ajatuksen kansainvälisen ja puolueettoman avustusjärjestön perustamisesta, kun hän värväsi vapaaehtoisia sitomaan haavoja sekä ruokkimaan ja rauhoittamaan Pohjois-Italiassa vuonna 1859 käydyn Solferinon taistelun uhreja. Kokemuksistaan Dunant kirjoitti kirjan Solferinon muisto, jossa hän esitti, että kaikkiin maihin tulisi perustaa kansainvälisin sopimuksin turvattu vapaaehtoinen järjestö auttamaan sodanaikaista lääkehuoltoa ja haavoittuneiden hoitoa. (Kankaansivu 2007, 9; Suomen Punainen Risti 2016; International Federation of Red Cross and Red Crescent n.d.a.)

Punainen Risti on yksi maailman tunnetuimmista järjestöistä (Kankaansivu 2007, 7). Järjestön nimi on syntynyt sen tunnuksesta, valkoisella pohjalla olevasta punaisesta rististä, jonka tarkoituksena on kertoa sodan osapuolille Punaisen Ristin olevan puolueeton taho (Kankaansivu 2007, 19). Merkki on kansainvälisesti suojattu ja sen käyttö määritellään Geneven yleissopimuksessa (L 947/1979). Punainen Ristin toiminnan muodostavat Punaisen Ristin kansainvälinen komitea (ICRC), Punaisen Ristin ja Punaisen Puolikuun yhdistysten kansainvälinen liitto (IFRC) sekä eri maiden kansalliset yhdistykset. (Suomen Punainen Risti 2015a).

3.1 Punaisen Ristin kansainvälinen organisaatio

Vuonna 1863 perustettiin Genevessä toimikunta, josta kehittyi lopulta vuonna 1876 Punaisen Ristin kansainvälinen komitea (ICRC International Committee of the Red Cross). Komitea määritteli avustusjärjestöjen tehtävät ja esitti, että on suotavaa perustaa osastoja eri maihin. Kansainvälisiä yhdistyksiä syntyi alkuun eri puolille Eurooppaa ja lopulta myös muihin maanosiin. (Kankaansivu 2007, 10.)

Punaisen Ristin kansainvälinen komitea on itsenäinen elin, johon kuuluu 25 jäsentä. Se johtaa ja koordinoi järjestön avustustoimintaa erilaisissa konflikteissa, kuten sodissa. Komitea on puolueeton, neutraali ja riippumaton organisaatio, jonka tehtävänä on suojella ja antaa apua sodan uhreille sekä tukea uhrien elämää ja ihmisarvoa. Komitean erityistehtävänä on valvoa Geneven sopimusten noudattamista, tehdä aloitteita sodan uhrien suojelemiseksi ja auttamiseksi, toimia puolueettomana osapuolena aseellisissa selkkauksissa, valvoa sotavankien ja muiden avun tarpeessa olevien kohtelua sekä etsiä kadonneita. Komitea hyväksyy uudet kansainväliset yhdistykset ja toimii yhteistyössä Punaisen Ristin ja Punaisen Puolikuun yhdistysten kansainvälisen liiton ja kansallisten yhdistysten kanssa. (Kankaansivu 2007, 10–11; International Federation of Red Cross and Red Crescent n.d.b; Suomen Punainen Risti 2015a.)

Eri maiden kansallisia yhdistyksiä koordinoi Pariisissa ensimmäisen maailmansodan jälkeen vuonna 1919 perustettu Punaisen Ristin ja Punaisen Puolikuun yhdistysten kansainvälinen liitto (IFRC International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies). Se on maailman suurin humanitaarinen organisaatio, joka tarjoaa syrjimätöntä apua riippumatta kansalaisuudesta, rodusta, uskonnosta, yhdyskuntaluokasta tai poliittisista mielipiteistä. Punaisen Ristin ja Punaisen Puolikuun yhdistysten kansainvälinen liitto on maailmanlaajuinen yhteistyöverkosto, joka toimii 190 kansallisen yhdistyksen keskusjärjestönä koordinoiden järjestöjen avustustoimintaan rauhanajan kriiseissä ja kehitysyhteistyössä sekä tukien uusia yhdistyksiä. Kansainvälisen liiton tehtävinä on Punaisen Ristin peruseriaatteiden ja humanitaaristen arvojen edistäminen, katastrofiapu ja -valmius, terveyden edistäminen ja huolenpito. Kansainvälisellä liitolla ja komitealla on tarkkailijan asema YK:ssa, jolloin voidaan varmistaa Punaisen Ristin toiminnan edistäminen valtioiden välisissä tapaamisissa. (Kankaansivu 2007, 11–12; International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies n.d.b; Suomen Punainen Risti 2015a.)

3.2 Suomen Punainen Risti (SPR)

Suomessa toimi alkuun Venäjän Punaisen Ristin alaosa. Suomeen perustettiin kansallinen yhdistys vuonna 1877, koska omalla yhdistyksellä haluttiin taata toimintavalmius kotimaisissa siviilikatastrofeissa. (Kankaansivu 2007, 12–13.) Yhdistys toimi al-

kuun nimellä Yhdistys haavoitettujen ja sairasten sotilasten hoitoa varten. Suomen itsenäistyessä otettiin käyttöön nimi Suomen Punainen Risti (SPR), mutta virallisesti sen jäsenyys vahvistui vasta, kun Suomi ratifioi Geneven sopimuksen vuonna 1922 (Kankaansivu 2007, 13; Suomen Punainen Risti 2016).

Suomen Punainen Risti muodostuu osastoista, piireistä, keskus toimistosta ja laitoksista (A 239/2000). Osastot edustavat Punaista Ristiä paikkakunnilla ja niiden tehtävänä on ylläpitää aatteellista ja järjestöllistä toimintavalmiutta. Osastojen toimintaa ohjaavat ja tukevat piirit, joihin jokainen osasto kuuluu. Piirit järjestävät koulutusta ja ohjaavat toiminnan kehittämisessä, sekä motivoivat ja kannustavat vapaaehtoisia ja jäseniä. Keskustoimisto tukee piirien ja osastojen työtä koordinoiden, kehittäen ja hallinnoiden sitä valtakunnallisesti. Suomen Punaiseen Ristiin kuuluu myös itsenäisiä laitoksia kuten Veripalvelu ja Nuorten turvatalot. (Suomen Punainen Risti 2015a.)

Suomen Punainen Risti on tällä hetkellä yksi Suomen suurimmista kansalaisjärjestöistä (Suomen Punainen Risti 2015a). Se on julkisoikeudellinen yhdistys, jonka toiminta perustuu Geneven yleissopimukseen. Se noudattaa toiminnassaan Punaisen Ristin kansainvälisesti hyväksytyjä peruseriaatteita, jotka ovat inhimillisyys, tasapuolisuus, puolueettomuus, riippumattomuus, vapaaehtoisuus, ykseys ja yleismaailmallisuus. (L 238/2000; Kankaansivu 2007, 22.) Suomen Punaisen Ristin tarkoituksena on toimia kansainvälisen liikkeen peruseriaatteiden mukaisesti: Suojella elämää ja terveyttä kaikissa oloissa sekä puolustaa ihmisarvoa ja ihmisoikeuksia, edistää yhteistyötä ja rauhaa kansojen välillä, pelastaa ihmishenkiä kotimaassa ja ulkomailla, auttaa kaikkein heikoimmassa asemassa olevia ihmisiä inhimillisen kärsimysten ehkäisemiseksi ja lieventämiseksi, tukea ja avustaa maan viranomaisia rauhan, sodan ja aseellisten selkkausten aikana ihmisten hyvinvoinnin edistämiseksi, edistää kansalaisten yhteisvastuuta ja auttamismieltä, lisätä ymmärrystä Punaisen Ristin tekemää työtä ja yleisinhimillisiä pyrkimyksiä kohtaan sekä vahvistaa järjestön valmiutta ja toimintaedellytyksiä. (A 239/2000.) Suomen Punaisen Ristin toimintamuotoja ovat muun muassa hätäapu ja kriisisityö, keräykset ja vastaanottokeskukset (Suomen Punainen Risti 2015a).

Suomen vastaanotto- ja järjestelykeskukset toimivat Maahanmuuttoviraston alla. Niiden perustamisesta, toimipaikoista ja lakkauttamisesta vastaa sisäasiainministeriö. (L 746/2011.) Suomen Punainen Risti on viranomaisten apuna vastaanottamassa turvapai-

kanhakijoita sekä pakolaisia ja ylläpitää vastaanottokeskuksia ympäri Suomea. Suomen Punainen Risti auttaa pakolaisia ja turvapaikanhakijoita, jotka ovat erittäin haavoittuvassa asemassa. Toiminta perustuu ihmisoikeuksien varmistamiseen. Punainen Risti voi nopeasti perustaa vastaanottokeskuksia saadessaan pyynnön maahanmuuttovirastolta. Turvapaikanhakijat asuvat vastaanottokeskuksissa, kunnes saavat päätöksen turvapaikasta. Vapaaehtoisten tekemä työ on tärkeässä asemassa vastaanottokeskusten arjen pyörittämisessä. Suomen Punaisessa Ristissä toimii 40 000 vapaaehtoista yli 500 paikallisosastossa ja se järjestää monimuotoista vapaaehtoistoimintaa, jonka tarkoituksena on tukea maahan muuttaneita kotoutumisen ensimetreillä. Tällaista toimintaa ovat muun muassa ystävätoiminta, kielikerhot ja asuinympäristöön tutustumisessa ja uuteen kotiin asettumisessa auttava asumisapu. (Suomen Punainen Risti 2015a, 2015b, 2015c.)

3.3 Suomen Punaisen Ristin Pieksämäen osasto

Suomen Punaisen Ristin eri osastot ovat toimineet Pieksämäen alueella jo 65 vuotta. Pieksämäen osasto kuuluu Suomen Punaisen Ristin Kaakkois-Suomen piiriin. (Helena Oranen, henkilökohtainen tiedonanto 19.5.2016.) Osastossa on 440 jäsentä, jonka lisäksi toiminnassa on mukana myös jäseneksi ilmoittautumattomia vapaaehtoistyöntekijöitä. Vuonna 2015 osaston toimintaan tuli suuri muutos, kun uudenlaisia tarpeita toivat runsaasti kasvaneet turvapaikanhakijamäärät (Suomen Punaisen Ristin Pieksämäen osasto 2015; Tuohinen 2015).

Pieksämäen osastolla on valmius reagoida niin läheltä kuin kaukaakin tulevaan avun tarpeeseen. Pieksämäelle perustettiin marraskuussa 2015 Suomen Punaisen Ristin Kaakkois-Suomen piirin ylläpitämä hätämajoitus, jonne saapui heti 75 turvapaikanhakijaa. Hätämajoitus purettiin marraskuun aikana ja asiakkaat siirtyivät perustetun vastaanottokeskuksen tiloihin. Enimmillään turvapaikanhakijoita oli vastaanottokeskuksessa noin 200. (Suomen Punaisen Ristin Pieksämäen osasto 2015.) Suomen Punaisen Ristin vapaaehtoiset ovat olleet aktiivisesti mukana sekä ensimmäisen kuukauden aikana toimineen hätämajoituksen toiminnassa sekä vastaanottokeskuksen tilojen valmistelussa ja toiminnan tukemisessa. Turvapaikanhakijoiden saapuessa Pieksämäelle vapaaehtoistyöntekijöiksi ilmoittautui noin 100 henkilöä. Osa ilmoittautui vapaaehtoiseksi oma-aloitteisesti ja osa kuuli vapaaehtoistyöntekijöiden tarpeesta osaston internetsivun,

osaston Facebook-sivun tai tiedotus- ja koulutustilaisuuksien kautta. Suurin osa sillä hetkellä vapaaehtoistyöhön ilmoittautuneista henkilöistä oli henkilöitä, jotka eivät olleet aiemmin tehneet vapaaehtoistyötä Suomen Punaisessa Ristissä. (Helena Oranen, henkilökohtainen tiedonanto 19.5.2016.)

Vapaaehtoistyö vastaanottokeskuksessa on ollut Pieksämäen osaston hallituksen kordinoimaa ja organisoimaa. Vastaanottokeskuksessa on ollut johtajan lisäksi nimetty, vapaaehtoistyön kentän tunteva yhdyshenkilö vapaaehtoisille. Syksyn 2015 nopeasti muuttunut pakolaistilanne on ollut uusi kaikille, joten toimintaa on kehitetty pitkin matkaa. Vapaaehtoiset ovat osallistuneet muun muassa tavarantoimitukseen ja jakeluun, ruoan jakeluun, kalustamiseen ja siivoamiseen, arjen avustamiseen, harrastustoimintaan ja opettamiseen. Vapaaehtoisilta kysytyt osaamis- ja vahvuusalueet ovat osaltaan ohjanneet toimintaa. Osaston organisoinnin lisäksi vapaaehtoiset ovat itse kehittäneet pienemmissä ryhmissä toimintaa. Jokaisella ryhmällä on ollut vastuuhenkilö, mutta henkilöiden nimiä ei ole julkistettu muille yksityisyydensuojan vuoksi. (Helena Oranen, henkilökohtainen tiedonanto 19.5.2016.)

Vapaaehtoiseksi ilmoittautuneista sadasta henkilöstä alkuvaiheen kokoonpano-, jakelu- ja vastaanottoihin osallistui noin 60 vapaaehtoista. Keväällä 2016 aktiivisia toimijoita oli noin 20–30. Suomen Punaisen Ristin vapaaehtoistyöntekijöiden lisäksi myös muut toimijat, kuten Pieksämäen Martat, Pieksämäen seurakunta ja Mannerheimin lastensuojeluliitto ovat olleet tekemässä yhteistyötä vastaanottokeskuksen kanssa. (Helena Oranen, henkilökohtainen tiedonanto 19.5.2016.)

4 MOTIVAATIO JA SITOUTUMINEN VAPAAEHTOISTYÖSSÄ

4.1 Motivaatio

Motiivi on psyykinen syy ja vaikutin, joka ohjaa ihmisen toimintaa kohti päämäärää. (Vilkko-Riihelä 1999, 446–447.) Motivaatiopsykologian perusajatukset ovat vaihdelleet eri ajankohtina huomattavastikin erilaisista teoreettisista lähestymistavoista johtuen. Ensimmäisten, eli klassisten, motivaatioteorioiden mukaan fysiologiset, psykoanalyttiset ja behavioristiset tekijät synnyttävät motivaation. Fysiologisten näkökulmien mukaan motiivit, tarpeet ja vietit ovat yksilön ominaisuuksia, eikä oppiminen vaikuta niihin. Psykoanalyttisten teorioiden mukaan ihmisen toiminta puolestaan perustuu fysiologisiin tarpeisiin liittyviin viettilylykkeisiin ja mielihyvään sekä lapsuuden ihmissuhteiden toisintamiseen aikuisiässä, toimintaa motivoivien seikkojen ollessa edelleen tietoisena ajattelun saavuttamattomissa. Behaviorismiteorioissa ei sen sijaan puhuta varsinaisesti motivaatiosta, mutta teorioiden mukaan toiminnasta saatavasta palkinto lisää samankaltaista toimintaa vaikuttaen samalla siis ihmisen motiiveihin. (Nurmi & Salmela-Aro 2005, 11.)

Eräitä kenties tunnetuimpia motivaatioteorioita ovat Abraham Maslow'n ja Edward Decin teorit. Maslow'n tarvehierarkian (1943) mukaan tarpeet ovat samanlaisia kaikilla ja koostuvat sekä fysiologisista tarpeista että turvallisuuden, rakkauden, kunnioituksen ja itsetoteutuksen tarpeista. Hierarkian alemman tason tarpeet ovat ylemmän tason tarpeita tärkeämpiä. Deci puolestaan loi ulkosyntyisen motivaation rinnalle sisäsyntyisen motivaation käsitteen. Sisäsyntyisellä motivaatiolla hän tarkoittaa sitä, että henkilö tekee jotain siksi, että se on itsessään palkitsevaa. (Nurmi & Salmela-Aro 2005, 15–16.) Esimerkiksi Harjun (2003) mukaan kaikki kansalaistoiminta, myös vapaaehtoistyö, perustuukin ihmisen sisäiseen haluun osallistua ja toimia ilman ulkoisia velvoitteita, palkkioita ja kannusteita (Harju 2003, 39).

Motivaatiota koskeva tutkimus vilkastui selvästi 1980-luvulla. Amerikkalainen motivaatiotutkimus on siitä lähtien keskittynyt pitkälti tavoitteiden ja niiden arvioinnin sekä hyvinvoinnin yhteyden kuvaamiseen, kun taas eurooppalaiselle motivaatiotutkimukselle on ollut tyypillistä kiinnostus motivaation kehitykseen ihmisen koko elämänkaaren ai-

kana. (Nurmi & Salmela-Aro 2005, 20.) Motivaatiota ja motiiveita voidaan lähestyä useiden tieteenalojen näkökulmista, mutta suurin osa motivaatiotutkimuksista löytyy psykologian alalta (Yeung 2005a, 84).

4.2 Motivaation merkitys vapaaehtoistyössä

Vapaaehtoistyöhön osallistumisen motivaatio muotoutuu ajatuksesta, että vapaaehtoisena voi olla avuksi apua tarvitsevalle ja samalla oppia uutta (Eskola & Kurki 2001, 10). Suomalaiselle on tärkeintä, että hän voi olla toiminnassa mukana omilla ehdoillaan ja juuri sillä tietotaidolla mikä hänellä on. Erilaiset rajoitteet sammuttavat nopeasti innostuksen toimia aktiivisesti yhteisen hyvän eteen. (Harju 2003, 41.) Etenkin sosiaalipalveluihin liittyvissä vapaaehtoistyöntutkimuksissa ovat toistuneet usein tietyt teemat: vapaaehtoisten motivaatioon sisältyvä altruismi, sosiaalisten kontaktien kaipuu, kiinnostus sosiaalipalveluita kohtaan sekä henkilökohtaiset emotionaaliset tarpeet (Yeung 2005a, 84, 87–88). Lisäksi vapaaehtoiset haluavat käyttää jo olemassa olevia tietoja ja taitoja mielekkäällä tavalla (Harju 2003, 36). Eri vapaaehtoisryhmien välillä ei näyttäisi olevan juurikaan eroja, vaikka vapaaehtoiset ovatkin hyvin heterogeeninen ryhmä (Harju, Niemelä, Ripatti, Siivonen & Särkelä 2001, 36).

Vapaaehtoistyöntekijät vaikuttavat useimpien tutkimusten mukaan olevan sisäisesti motivoituneita. He saavat tyydytystä tekemisestä itsestään ja sen tuottamasta ilosta ulkoisten palkkioiden sijaan. Sisäiset motivaatiotekijät liittyvät usein muun muassa itsensä kehittämiseen ja itsensä toteuttamiseen. (Laimio & Välimäki 2011, 24.) Harjun (2003) mukaan yleisimpiä sisäisiä motiiveja vapaaehtoistyöhön lähtemiselle ovatkin kiinnostus kyseistä asiaa kohtaan sekä halu auttaa ja tehdä hyviä tekoja, oppia, luoda uusia sosiaalisia kontakteja ja saada kokemuksia (Harju 2003, 40–41). Sekä Harju (2003, 40–41), että Yeung (1999, 31–33) listaavat merkittävimpiin sisäisiin motiiveihin myös halun saada vaihtelua ja sisältöä elämään sekä vastapainoa palkkatyölle.

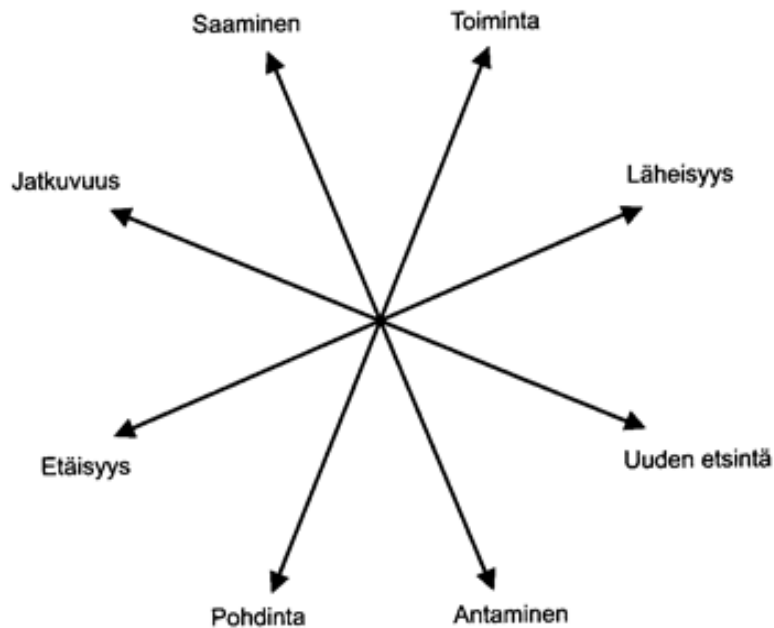
Sisäiset motiivit ovat usein tehokkaita ja kestäviä, jonka lisäksi sisäisesti motivoitunut on useimmiten valmis oppimaan uutta ja kehittymään tehtävässään. Sisäisistä motiiveista kuitenkin etenkin ”halu auttaa” kuuluu usein asioihin, joka on sosiaalisesti suotavaa vastata kysyttäessä motiiveista. Vapaaehtoisten jaksamisen ja toiminnan kehittämisen

kannalta olisikin enemmän kuin suotavaa tehdä myös vapaaehtoistyöntekijöiden egoisempia motiiveja näkyväksi. Näin vapaaehtoisten omat toiveet, ajatukset ja odotukset tulisivat nähdä ja toiminnasta voisi muodostua aidosti vastavuoroista. (Laimio & Välimäki 2011, 19–20, 24.)

Ulkoisia motivaatiotekijöitä saattavat olla esimerkiksi palkka, saatava palaute, saatava tuki tai osallistumismahdollisuudet (Laimio & Välimäki 2011, 24). Myös velvollisuuden tunne ja sosiaalinen paine ovat yleisiä ulkoisia motivaatiotekijöitä (Harju 2003, 40–41). Ulkoisten tekijöiden vaikutus on usein lyhytaikaisempi kuin sisäisten tekijöiden ja motivaatio saattaa heikentyä, jos esimerkiksi palautetta ei saa riittävän usein. Ulkoiset motivaatiotekijät eivät myöskään ole välttämättä itsessään riittäviä pitämään toiminnassa mukana, mutta voi olla, että muita motivaatioita syntyy toimintaa kokeillessa. (Harju 2003, 40–41; Laimio & Välimäki 2011, 24.)

Eräs tapa jaotella lukuisia eri motivaatiotekijöitä on Anne Birgitta Yeungin timanttimalli (Kuvio 1). Timanttimalli on fenomenologisella lähestymistavalla rakennettu ja psykologisiin teorioihin perustuva malli, joka pyrkii ymmärtämään vapaaehtoistoimijoiden motivaatiota kokemuksen ja toiminnan yksilöllisten merkitysten kautta. Yeung löysi tutkimusaineistostaan 767 motivaation elementtiä, jotka kaikki kyettiin sijoittamaan kahdeksan ulottuvuuden alle. Nämä kahdeksan ulottuvuutta ovat toiminta, läheisyys, uuden etsintä, antaminen, pohdinta, etäisyys, jatkuvuus ja saaminen. Ulottuvuudet muodostavat pareittain toistensa ääripäät, esimerkiksi saaminen-antaminen tai toiminta-pohdinta. (Yeung 2005b, 105–107.)

KUVIO 1. Yeungin timanttimali (Yeung 2005b, 107.)

Mallin neljä oikealle osoittavaa ääripäätä kuvaavat vapaaehtoistoimijuuden ulospäin suuntautuneisuutta ja neljä vasemmalle osoittavaa puolestaan itseä kohti suuntautuneisuutta. Kun yksittäisen vapaaehtoisen näkemykset omasta motivaatiotilastaan merkitään timantin akselistoon, voidaan timantin avulla keskustella ja pohtia vapaaehtoisen motivaatiotilan suhdetta hänen tekemäänsä vapaaehtoistyöhön. (Yeung 2005b, 108, 122.)

Motivaation olemassaolo ja yllä pysyminen ovat vapaaehtoistyön toteutumisen ja jatkuvuuden ydintekijöitä (Yeung 2005a, 83). Motiivien tunnistaminen ei kuitenkaan ole aina helppoa, eikä ihminen välttämättä ole edes tietoinen kaikista toimintaansa vaikuttavista motiiveista (Laimio & Välimäki 2011, 24). Vapaaehtoisten rekrytoinnissa ja toimintaan sitoutumisessa olisikin hyvä huomioida, että kullakin yksilöllä on monenlaisia motiiveja ja osat niistä saattavat vaikuttaa olevan jopa ristiriidassa keskenään. Motivaatiotekijät ovat myös aikaan sidottuja; niihin vaikuttavat sekä nykyisyyteen, tulevaisuuteen että menneisyyteen liittyvät tekijät. (Yeung 2005a, 8, 87.) Motivaation näkökulmasta katsottuna yhteiskunnan muutos aiheuttaa jatkuvia haasteita vapaaehtoistyölle. Modernisaation mukanaan tuoma yksilöllisyyden lisääntyminen haastaa vapaaehtoistoimintaan motivoitumisen, mukaan lähtemisen ja sitoutumisen, kun taas valintojen ja vapauden mah-

dollisuus sekä vapaaehtoistyön joustavuus antavat monipuolisia mahdollisuuksia vapaaehtoistyöhön osallistumiselle ja sen toteuttamiselle. (Yeung 2005a, 83; 2005b, 104–105.) Vapaaehtoistyön kentällä sosiaalipalvelut ovat yksi laajimmista toiminta-alueista. Sosiaalipalveluiden alueella toimintaan sitoutuminen ja pitkäaikainen osallistuminen ovat myös usein hyvin tärkeitä. (Yeung 2005a, 88.)

4.3 Sitoutuminen ja sitouttaminen vapaaehtoistyössä

Vapaaehtoistyöntekijöiksi ilmoittautuneiden sitouttaminen vapaaehtoistyöhön pidemmäksi aikaa ei ole helppo tehtävä, kuten alhaiset aktiivisten vapaaehtoistyöntekijöiden määrät monessa toiminnassa kertovat. Postmodernin ajan arvomaailmamuutoksen lisäksi sitoutumiseen ja sitouttamisen onnistumiseen vaikuttaa suuri määrä yksilökohtaisia tekijöitä ja olisikin ehdottoman tärkeää, että sitouttamiseen panostettaisiin huolellisesti.

Yeungin (2005a, 87) mukaan motivaatio ja sitoutuminen ovat niin limittäisiä ilmiöitä, ettei toista voi ymmärtää katsomatta toista. Ihmisten eri motivaatioiden tiedostaminen kannattaa, sillä ihmiset sitoutuvat toimintaan parhaiten silloin, kun toiminta on juuri heille sopivaa (Karreinen, Halonen & Tennilä 2010, 35). Eräiden tutkimusten mukaan etenkin ennako-odotusten laatu ennustaa vapaaehtoistyössä pysymistä. Henkilöt, joiden odotukset ovat väljät, sitoutuvat näiden tutkimusten mukaan paremmin vapaaehtoistyöhön kuin henkilöt, joiden odotukset ovat korkeat ja tarkat. Toiminnasta pois jättäytymisen riski saattaa myös kasvaa sitä suuremmaksi, mitä enemmän mukaan lähtemisen motiivit liittyvät omien etujen ajamiseen. (Yeung 1999, 79.) Vapaaehtoistyöhön ilmoittautuneilta kannattaakin kysyä suoraan mikä heitä motivoi, sillä samalla selviää paljon ilmoittautuneiden odotuksista. Näin odotuksiin on helpompi vastata. (Karreinen *ym.* 2010, 35.)

Motivaation ylläpitoon ja vapaaehtoistyöhön mukaan lähteneiden sitoutumiseen voi vaikuttaa paljon erilaisilla käytännön toimenpiteillä. Ennen vapaaehtoistyön aloittamista on hyvä sopia joko suullisesti tai kirjallisesti edessä olevasta tehtävästä, sillä vapaaehtoinen haluaa usein tietää mihin hän on sitoutumassa ja millaista työpanosta häneltä odotetaan. (Karreinen *ym.* 2010, 16.) Yksi tärkeimmistä asioista on varmistaa tiedonkulku. On tärkeää, että jokainen tietää millaisia töitä olisi tarjolla ja kuka vastaa mistä-

kin osa-alueesta. (Karreinen *ym.* 2010, 18.) Kun kaikki tietävät mitä tehdään, kuka tekee ja mihin mennessä, vapaaehtoistyön teko selkiytyy ja mukaan lähteminen saattaa helpottua. Myös vapaaehtoisten motivaatio pysyy yllä, kun he näkevät kuinka juuri heidän työpanoksensa vaikuttaa kokonaisuuteen. (Karreinen *ym.* 2010, 18.) Toisaalta on tärkeää, että tieto kulkee myös heille, jotka eivät juuri nyt pysty osallistumaan mutta ovat kiinnostuneita toiminnasta, sillä niin kynnys toimintaan lähtemiselle pidetään matalana (Karreinen *ym.* 2010, 54).

Kiittäminen, kehuminen ja kannustaminen ovat aina vapaaehtoisten motivaatiota ylläpitäviä tekijöitä eivätkä maksa mitään. Etenkin uusien mukaan tulijoiden henkilökohtainen huomioiminen on tärkeää, jotta he kokevat olevansa osa ryhmää. Kaikenlainen kiinnostus vapaaehtoisen tekemää työtä kohtaan ja etenkin harvemmin toimintaan osallistuvan vapaaehtoisen toivottaminen tervetulleeksi toistekin antaa viestin, että työllä on merkitystä. (Karreinen *ym.* 2010, 52–54.) Nämä pienet eleet ovat yllättävän suuressa roolissa vapaaehtoistyöntekijöiden sitouttamisessa.

Toiminnan on myös oltava mielekästä. Vapaaehtoiset sitoutuvat helpoiten toimintaan, joka on palkitsevaa ja tavoitteellista, joka tyydyttää pätemisen tarvetta ja vaikuttamisen halua ja joka tarjoaa elämyksiä ja mahdollisuuksia oppia uutta. (Harju 2003, 42.) Toimintaa tulisikin kehittää jatkuvasti eteenpäin yhdessä vapaaehtoisten kanssa. Myös hyvä johtaminen ja organisointi sekä koulutusjärjestelyt vaikuttavat sitoutumiseen (Harju 2003, 42). Jäsenille tarjottu koulutus lisää myös koko yhteisön tietotaitoa (Karreinen *ym.* 2010, 56).

Motivaation huomioimisen lisäksi sitoutumiseen vaikuttavat monet inhimilliset tekijät, kuten ystävällinen vastaanotto ja henkilökemiat. Päämotiivien lisäksi henkilön toimintaan vaikuttavat myös suuntaavat tekijät kuten arvot tai toimintapaikan fyysinen läheisyys, taustatekijät kuten elämäntapa tai persoona sekä monenlaiset tukevat tekijät (Yeung 1999, 40). Mikäli vapaaehtoistyöhön ilmoittautunut ei kuitenkaan lähde mukaan toimintaan tai lopettaa nopeasti, kannattaa häneltä pyytää aina palautetta (Karreinen *ym.* 2010, 40–41). Saadun palautteen pohjalta toimintaa voi kehittää entistä paremmaksi ja vastaamaan vapaaehtoistyöntekijöiden motiiveihin ja odotuksiin.

5 TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TAVOITTEET

Tutkimuksen aihetta ja tarkoitusta pohtiessamme meillä oli mielessämme muutamia meitä kiinnostaneita aiheita jo ennen työelämän yhteistyökumppanin löytymistä. Lopullisesti aihe ja varsinainen tutkimusongelma rajautuivat kuitenkin vasta työelämän yhteistyökumppanimme, Suomen Punaisen Ristin Pieksämäen osaston hallituksen, kokouksessa joulukuussa 2015. Osaston tarpeiden mukaisesti tutkimuksen kohderyhmäksi rajautuivat turvapaikanhakijoiden parissa tehtyyn vapaaehtoistyöhön vapaaehtoiseksi ilmoittautuneet henkilöt. Erityisesti osaston hallituksen jäseniä kiinnosti tietää, miksi niin harva vapaaehtoistyöhön ilmoittautunut lopulta osallistui aktiivisesti toimintaan ja kuinka toimintaa voitaisiin kehittää osallistumisen parantamiseksi. Tutkimuksemme tarkoituksena on tuoda vapaaehtoiseksi ilmoittautuneiden ääni kuuluviin ja nostaa esiin seikkoja, joihin on hyvä kiinnittää huomiota, kun vapaaehtoistyötä tulevaisuudessa kehitetään. Tutkimusongelmamme on siis selvittää millaiseksi Suomen Punaisen Ristin organisoimaa turvapaikanhakijoiden parissa tehtävää vapaaehtoistyötä tulisi kehittää, jotta vapaaehtoiset haluaisivat osallistua ja sitoutua toimintaan.

Pyrimme löytämään vastauksen tutkimusongelmaamme seuraavien kolmen kysymyksen avulla:

1. Millaiset motiivit ovat saaneet ilmoittautumaan mukaan turvapaikanhakijoiden parissa tehtävään vapaaehtoistyöhön?
2. Miksi suuri osa mukaan ilmoittautuneista vapaaehtoisista jättäytyi pois toiminnasta?
3. Kuinka vastaanottokeskuksessa tehtyä vapaaehtoistyötä voisi kehittää, jotta sitoutuminen lisääntyisi?

Vapaaehtoistyötä on ollut aina ja tulee mitä luultavimmin aina myös olemaan. Tarve turvapaikanhakijoiden parissa tehdylle vapaaehtoistyölle kasvoi kuitenkin vuoden 2015 syksyllä uusiin mittasuhteisiin. Tutkimustietoa vastaavanlaisesta vapaaehtoistyöstä on Suomen osalta vielä erittäin niukasti. Koska vapaaehtoistyölle on tarvetta, tulisi myös Suomen Punaisen Ristin pystyä sitouttamaan rekrytoimansa vapaaehtoiset entistä vahvemmin mukaan toimintaan. Opinnäytetyöstä saatua tietoa on mahdollista hyödyntää

juuri tähän tarkoitukseen. Tutkimuskysymyksistämme kaksi ensimmäistä kartoittavat millaiset tekijät ovat saaneet vastaajat ilmoittautumaan toimintaan ja millaiset tekijät ovat puolestaan vaikuttaneet pois jättäytymiseen. Kolmannen kysymyksen avulla pyrimme kartoittamaan konkreettisia asioita, joihin reagoimalla Pieksämäen osasto voisi kehittää toimintaansa.

6 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

6.1 Tutkimuslupa ja kohderyhmä

Tutkimusta varten tarvitsimme luvan Suomen Punaisen Ristin Pieksämäen osastolta. Luvan pyysimme Pieksämäen osaston puheenjohtajalta. Keskustelimme hänen kanssaan muiden lupien tarpeellisuudesta ja hänen mukaansa tämä lupa olisi riittävä, joten emme hakeneet muita lupia. Luvan hankkimisen yhteydessä annoimme samalla tietoa tutkimuksen tarkoituksesta. Kyselyyn vastaavilta vapaaehtoisilta pyysimme luvan heiltä saadun aineiston käyttämiseen lähettämässämme saatekirjeessä. Saatekirjeessä oli lisäksi tietoa kyselyn tarkoituksesta sekä maininta vastaamisen vapaaehtoisuudesta ja luottamuksellisuudesta (Liite 1).

Kohderyhmäksi valitsimme tutkimusongelmamme mukaisesti Suomen Punaisen Ristin Pieksämäen osaston vapaaehtoisista ne, jotka olivat ilmoittautuneet mukaan turvapainehakijoiden kanssa tehtävään vapaaehtoistyöhön. Vehkalahden (2008, 43) mukaan tutkimuksen perusjoukon muodostavat ne, joista tutkimuksessa ollaan kiinnostuneita eli tässä tapauksessa edellä mainitut vapaaehtoistyöntekijät. Kvalitatiivisissa tutkimuksissa kohderyhmä on usein niin suuri, ettei tutkimuksen kohdistaminen kaikkiin kohderyhmän jäseniin ole taloudellisesti järkevää. Mikäli tutkittavien määrä jää alle sadan, voidaan kaikki ottaa tutkimukseen mukaan. Tällöin kyseessä on kokonaistutkimus eli sensus. (Kananen 2010, 75, 96.) Kokonaistutkimuksella saatava aineisto kuvaa suoraan tutkimuksen perusjoukkoa (Vehkalahti 2008, 45).

Valitsimme kokonaistutkimuksen, sillä tiesimme vastaajien määrän jäävän reilusti alle sadan. Halusimme myös tarjota kaikille halukkaille mahdollisuuden vastata kyselyyn, jotta kaikilla vapaaehtoistyöhön ilmoittautuneilla olisi yhtäläiset mahdollisuudet vaikuttaa toimintaan ja sen kehittämiseen. Myös Pieksämäen osaston hallitus piti hyvänä ajatuksena kyselyn lähettämistä kaikille, sillä he halusivat saada mahdollisimman monipuolisen ja rehellisen kuvan vapaaehtoistyön tilanteesta.

6.2 Tutkimusmenetelmä

Tutkimuksemme lähestymistapa oli kvantitatiivinen eli toisin sanoen määrällinen. Kvantitatiivinen tutkimus mahdollistaa eri asioiden välisten riippuvuuksien ja ilmiöissä tapahtuneiden muutoksien selvittämisen. Kvantitatiivinen tutkimus vastaa usein kysymyksiin mikä, missä, paljonko ja kuinka usein. (Heikkilä 2004, 16–17.) Tutkimusongelma tulee pystyä muuttamaan tutkimuskysymyksi, joilla kerätään aineisto ongelman ratkaisuksi (Kananen 2010, 74).

Eräs tehokas ja taloudellinen tapa kerätä tietoa silloin, kun tutkittavia on enemmän, on survey-tutkimus (Heikkilä 2004, 19). Survey-tutkimus on yksi empiiristen poikkileikkaustutkimusten muodoista, sillä sen tarkoituksena on tutkia tiettyä ilmiötä tietyssä ajankohtana (Nummenmaa, Holopainen & Pulkkinen 2014, 16–17). Survey-tutkimuksessa tietoa kerätään jokaiselta yksilöltä strukturoidussa muodossa, tavallisimmin kyselylomaketta tai strukturoitua haastattelua käyttäen (Heikkilä 2004, 19; Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 134). Kerätyn aineiston perusteella voidaan kuvailla, vertailla tai selittää ilmiötä. Vaikka Survey-tutkimuksen lähtökohdat ovatkin kvantitatiivisessä tutkimuksessa, voidaan aineistoa analysoida käytetyistä kysely- tai haastattelumenetelmistä riippuen joko kvantitatiivisesti tai kvalitatiivisesti. (Hirsjärvi *ym.* 2007, 130–134.)

Aineistomme jäi lopulta sen verran pieneksi, ettei sen tilastollinen analysoiminen ollut mahdollista. Mahdollisuudeksemme jäi hyödyntää suoraan Webropol-ohjelmasta saamiamme lukumääriä ja jakaumia. Avointen kysymysten vastaukset analysoimme laadullisella menetelmällä, jolloin emme pyrkineet määrällisen tutkimuksen tavoin tilastollisiin yleistyksiin, vaan pyrimme muun muassa ymmärtämään tiettyä toimintaa tai kuvaamaan jotakin ilmiötä tai tapahtumaa (Tuomi & Sarajärvi 2009, 85). Tällöin aineistoa tarkasteltiin siten, ettei etukäteen ollut määritelty mikä on tärkeää. (Eskola & Suoranta 1998; Hirsjärvi *ym.* 2007, 160). Määrän sijaan laadullisen menetelmän käytössä tärkeää on se, että henkilöillä joilta tietoa kerätään, on kokemusta aiheesta. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 85.) Tämä kriteeri työssämme täyttyi.

6.3 Kyselylomakkeen laatiminen ja aineiston keruu

Aineistonkeruumenetelmistä valitsimme strukturoidun kyselylomakkeen (Liite 2). Strukturoitu lomakehaastattelu on osittain verrattavissa strukturoituun haastatteluun. Kysymysten muotoilu ja järjestys on sama kaikille vastaajille. Myös vastausvaihtoehdot annetaan valmiina. (Eskola & Suoranta 1998, 87.) Lomakkeessa voi olla erilaisia kysymyksiä; avoimia, suljettuja, molempia tai järjestysasteikkoja (Valli 2010, 117). Käytimme kyselyssä suljettujen kysymysten ohella osittain avoimia kysymyksiä, joihin vastaajat saivat vastata omin sanoin. Tällaista kyselystä käytetään termiä puolistrukturoitu kyselylomake (Eskola & Suoranta 1998, 87).

Valitsimme puolistrukturoidun kyselyn, sillä suljettujen ja avointen kysymysten käyttäminen yhdessä teki mielestämme kyselystä monipuolisemman. Suljetut kysymykset pystyimme analysoimaan helposti Webropol-ohjelmalla kun taas avoimet kysymykset varmistivat sen, ettei meiltä jäänyt huomaamatta jotain toimintaan liittyvää oleellista seikkaa. Avoimet kysymykset toivat myös tärkeää lisätietoa jo kysytyihin asioihin. Suljetut kysymykset mahdollistivat vastausten vertailun, jolloin pystyimme etsimään vastauksista yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia. Lomakehaastattelu on aineistonkeruun menetelmänä kvantitatiivinen, mutta vastauksia voidaan analysoida kvalitatiivisesti. Kyselyssä tulee keskittyä kysymyksiin, jotka ovat tutkimuksen tarkoituksen ja ongelmanasettelun kannalta hyödyllisiä. (Tuomi & Sarajärvi 2003, 77.) Pyrimme muodostamaan kysymyksemme sellaisiksi, että saisimme niiden avulla vastauksen tutkimusongelmaamme.

Kyselyn kysymyksien suunnittelussa on oltava huolellinen, sillä oikein asetellut kysymykset luovat perustan koko tutkimuksen onnistumiselle (Valli 2010, 103; Heikkilä 2004, 47). Kysymykset laaditaan sen tiedon perusteella, joka ilmiöstä on saatu jo olemassa olevista teorioista (Kananen 2010, 74). Kysymykset ja niiden mahdolliset vastausvaihtoehdot on suunniteltava sen mukaan, kuinka tarkkoja vastauksia halutaan ja toisaalta, kuinka tarkkoja vastauksia on mahdollista saada (Heikkilä 2004, 47). Hyödynsimme aiempaa teoretietoa sekä kysymysten muodostamisessa, että kysymysten vaihtoehdoissa. Tärkeintä kysymyslomakkeen suunnittelussa oli varmistaa, että saimme tutkittavaan asiaan vastauksia lomakkeen kysymysten avulla (Heikkilä 2004, 47). Kysely-

lomakkeemme sisälsi sekä vastaajien taustatietoja kartoittavia kysymyksiä, että tutki-
maamme toimintaan liittyviä kysymyksiä.

Kyselylomake on yksi perinteisimmistä tavoista kerätä tutkimusaineistoa. Kyselyn muo-
to vaihtelee tarkoituksen ja kohderyhmän mukaan. Internet-kyselyn hyötyjä ovat muun
muassa taloudellisuus ja se, ettei aineistoa tarvitse syöttää erikseen koneelle. (Valli
2010, 113.) Valitsimme aineiston keruuseen internet-kyselyn, koska koimme sen vähen-
tävän mahdollisia kirjaamisvirheitä. Internet-kyselyn testaaminen ja muokkaaminen
ennen julkaisua oli myös tehokkaampaa kuin perinteisen paperisen kyselylomakkeen.
Vastausten kerääminen sähköisesti vähensi mielestämme myös riskiä siitä, että vastauk-
set päätyisivät ulkopuolisten luettaviksi. Lisäksi paperisten kyselyiden lähettäminen
olisi vaatinut meiltä osoitetietojen saamista. Toimintapaikassa toteutettu kysely taas ei
tullut kysymykseen toimintapaikkojen ja -aikojen vaihdellessa ja koska halusimme ta-
voittaa myös niitä henkilöitä, jotka olivat toiminnasta jo jättäytyneet.

Vallin (2010, 113) mukaan kyselyiden soveltuvuutta tulisi miettiä kohderyhmän mu-
kaan, sillä esimerkiksi nuoret suhtautuvat usein internet -kyselyihin myönteisemmin
kuin iäkkäät. Vaikka arvelimme osan vastaajista olevan iäkkäämpiä, valitsimme internet
-kyselyn kuitenkin siksi, että Pieksämäen osastolla oli valmis sähköpostilista toimintaan
mukaan ilmoittautuneista vapaaehtoisista. Tämän lisäksi viestintä osaston ja vapaaeh-
toisten välillä oli toiminut pääsääntöisesti sähköisesti. Osaston kautta vapaaehtoisille
ensin välittämässämme saatekirjeessä tarjosimme kuitenkin myös mahdollisuutta vasta-
ta kyselyyn paperiversiolla. Yksi kyselyyn vastaajista halusikin vastata kyselyyn pape-
rilla, joten lähetimme hänelle kyselyn postitse palautuskuoren kanssa.

Heti kyselyn toteuttamisen alkuvaiheessa haasteeksi osoittautui vastaajien tavoittami-
nen. Pieksämäen osastolla oli kaikkien vapaaehtoistyöhön ilmoittautuneiden sähköpos-
tiosoitteet, mutta yksityisyyden takaamisen vuoksi yhteystietoja ei voitu luovuttaa meil-
le. Kyselyn lähettäminen suoraan kaikille yhteystietonsa osaston sihteerille luovuttaneil-
le ei tuntunut eettisesti oikealta ratkaisulta, koska tiedot oli luovutettu alun perin muu-
hun käyttötarkoitukseen. Aineiston kerääminen aloitettiin toukokuun lopussa, jolloin
lähetimme osaston sihteerille saatekirjeen, jonka hän välitti 90:lle sähköpostilistallaan
olleelle, toimintaan mukaan ilmoittautuneelle, vapaaehtoiselle. Saatekirjeessä esitte-
limme opinnäytetyömme tarkoituksen ja siihen oli liitetty linkki, jonka kautta haluk-

kaat saattoivat jättämään meille yhteystietonsa varsinaisen kyselyn lähettämistä varten. Jouduimme kuitenkin lopulta lähettämään saatekirjeen vastaajille kahteen kertaan, koska Diakonia-ammattikorkeakoulun sähköpostista osaston sihteerille lähettämämme linkki ei jostain syystä toiminut vastaajilla. Havaitimme tämän ongelman kuitenkin nopeasti ja lähetimme uuden linkin osaston sihteerille henkilökohtaisesta sähköpostistamme.

Aineiston keruu toteutettiin kesäkuun alussa ja kaikki kyselyyn mukaan ilmoittautuneet 24 vastaajaa vastasivat kyselyyn määräaikaan mennessä. Ennen kuin julkaisimme ja lähetimme vastaajille linkin varsinaiseen kyselyyn, varmistimme kyselylomakkeen toimimisen useaan otteeseen. Varsinaisen kyselyn hyvään vastausprosenttiin vaikutti varmasti viikko ennen varsinaista kyselyä toimitettu saatekirje, sillä kysely meni vain vastaamisesta kiinnostuneille. Toisaalta tämä vaati vastaajilta myös ylimääräistä aktiivisuutta, mikä saattoi rajoittaa osan saatekirjeen saaneen ilmoittautumista mukaan kyselyyn.

6.4 Aineiston analysointi

Aloimme käsitellä tuloksia elokuussa 2016. Numeraalisesti aineistomme oli sen verran pieni, että aineiston kvantitatiivinen analysointi tapahtui frekvenssin avulla. Webropol-ohjelma antoi meille suorat vastausjakaumat suljettujen kysymyksien vastauksista. Yksittäisiin kysymyksiin liittyvien tulosten lisäksi olimme kiinnostuneita myös vastaajien erilaisten taustojen vaikutuksista vastauksiin. Kysytyjä taustatietoja olivat ikä, aiempi osallistuminen vapaaehtoistyöhön sekä syy ilmoittautua toimintaan mukaan. Emme vertailleet miesten ja naisten vastausten välisiä eroja, koska vastanneista miehiä oli vain kolme. Sen lisäksi että kolmen henkilön vastauksesta ei voi vetää varsinaisia johtopäätöksiä, halusimme turvata vastanneiden yksityisyydensuojan toteutumisen. Vertailemalla taustatekijöistä johtuvia eroja vastauksissa, pystyimme pohtimaan taustatekijöiden, motivaation ja sitoutumisen välisiä, huomiota herättäviä syy-seuraus-suhteita.

Avoimista kysymyksistä saamamme aineiston analysoinnissa käytimme sisällönanalyysia. Sisällönanalyysi on menetelmä, jolla voidaan kuvata aineiston jakautumista kategorioihin ja luokkiin. Sisällönanalyysi on määritteenä melko väljä ja sen toteuttamisessa

on tunnistettavissa sekä teoria- että aineistolähtöisiä piirteitä. Analysoimme kerättyä aineistoa teoriasidonnaisen analyysin keinoin. Teoriasidonnaisessa analyysissä teoria voi toimia apuna analyysin etenemisessä, toisin kuin aineistolähtöisessä analyysissä. Analyysissä on tunnistettavissa aiemman tiedon vaikutus, mutta sen merkitys ei ole teoriaa testaava kuten teorialähtöisessä analyysissä, vaan paremminkin uusia ajatuksia ja näkökulmia luova. Aineistoa analysoivan ajatteluprosessissa vaihtelevat aineistolähtöisyys sekä valmiit mallit, ja tutkija pyrkii yhdistelemään näitä kahta usein luovasti. (Tuomi & Sarajärvi 2003, 98–99; Puusa & Juuti 2011, 117–120.)

Ennen aineiston analysointia tulee tarkistaa, sisältyykö aineistoon selviä virheellisyyksiä ja tarvitseeko aineistoa täydentää. Analyysin ensimmäisessä vaiheessa tehtävänä on jäsentää aineistossa ilmeneviä merkityskokonaisuuksia ja muodostaa ensimmäisiä hypoteeseja. Sen jälkeen aineisto tulee pelkistää karsimalla kaikki ylimääräinen pois. Tämän jälkeen samankaltaiset asiat teemoitellaan, jolloin voidaan esimerkiksi vertailla tiettyjen teemojen esiintymistä aineistossa, jolloin samankaltaiset teemat voidaan kategorisoida yhden otsakkeen alle. Näin syntyneitä alakategorioita yhdistellään mahdollisuuksien mukaan aina vain laajemmiksi kategorioiksi, eli luokiksi. Luokittelemalla voidaan löytää sellaisia teoreettisia käsitteitä ja päätelmiä, jotka vastaavat tutkimusongelmaan. Aineiston analysoinnin jälkeen päästään sen tulkintaan. (Tuomi & Sarajärvi 2003, 116–119; Puusa & Juuti 2011, 120–123.) Emme havainneet aineistossamme selviä virheellisyyksiä, joten siirryimme aineiston analysointiin.

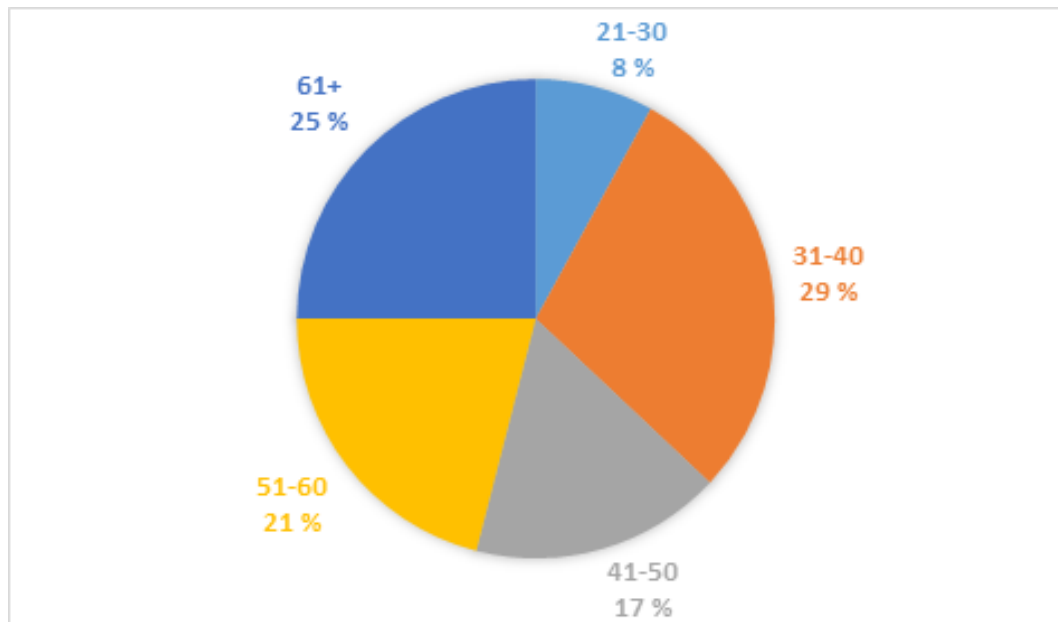
Kyselylomakkeemme avoimet kysymykset liittyivät toiminnan arviointiin ja teemoitimme niihin saadut vastaukset. Aloitimme vastausten analysoinnin lukemalla ne ensin huolellisesti, sisältöön perehtyen. Pelkistimme eli redusoimme laajoja avoimia vastauksia ja merkitsimme erivärisin alleviivauksin samankaltaisuuksia ja yhdistäviä tekijöitä samalla pilkkoen aineistoa osiin. Tämän jälkeen listasimme vastaukset ryhmiksi värejä hyödyntäen. Koska aineistomme oli suhteellisen pieni, pystyimme havainnoimaan nopeasti neljä selkeää teemaa. Nämä teemat olivat toiminnan mielekkyys, tiedotuksen toimivuus, ohjauksen laatu ja riittävyys sekä henkinen tuki. Nämä teemat antoivat osaltaan vastauksia tutkimuskysymyksiimme ja auttoivat kiinnittämään huomiota oleellisiin asioihin.

7 TUTKIMUKSEN TULOKSET

7.1 Vastaajien taustatiedot

Vastaajista (N=24) valtaosa 21 (87,5 %) oli naisia ja kolme (12,5 %) miehiä. Vastaajista kaksi oli 21–30-vuotiasta, seitsemän 31–40-vuotiasta, neljä 41–50-vuotiasta, viisi 51–60-vuotiasta ja kuusi yli 60-vuotiasta. Kuvio 2 havainnollistaa vastaajien ikäjakauman.

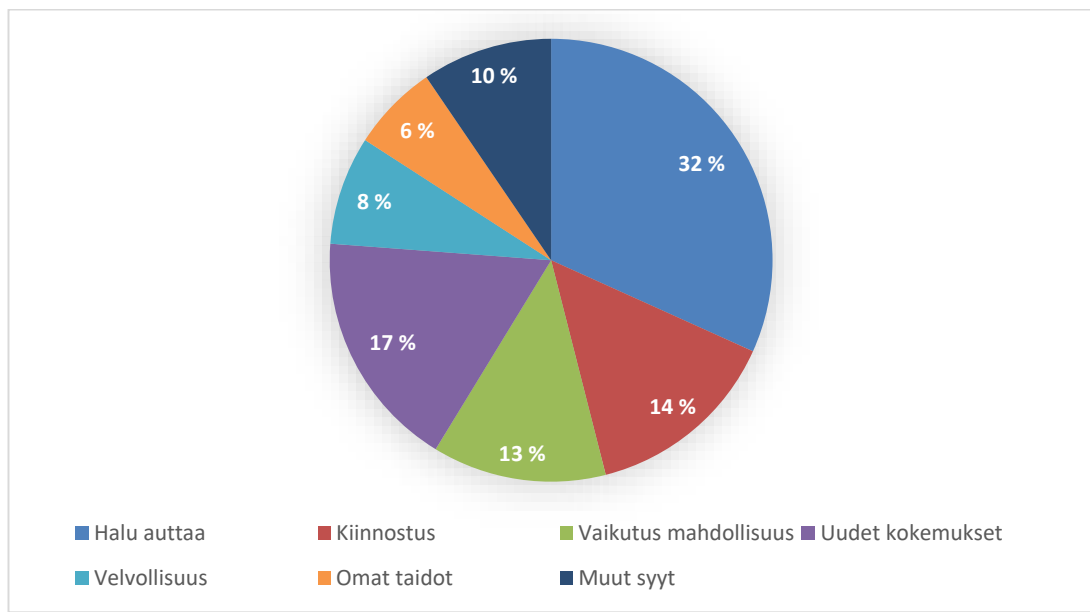
KUVIO 2. Vastaajien ikäjakauma

Vastaajista (N=24) 36 % kertoi toimintaan ilmoittautumisen syyksi halun auttaa. 17 % vastaajista ilmoittautui mukaan uusien kokemusten vuoksi, 14 % vastaajista koki kiinnostusta kyseistä työtä kohtaan ja 13 % vastaajista osallistui toimintaan vaikutusmahdollisuuden vuoksi. Velvollisuudentunteesta mukaan toimintaan ilmoittautui 8 % vastaajista, ja omia taitojaan halusi hyödyntää 6 % vastaajista. Vastaajista 10 % ilmoittautui mukaan muista syistä, joita olivat muun muassa sosiaaliset suhteet, vastapaino sekä vaihtelu arjelle ja itsensä kehittäminen. Vastaajat valitsivat valmiista vastausvaihtoeh-

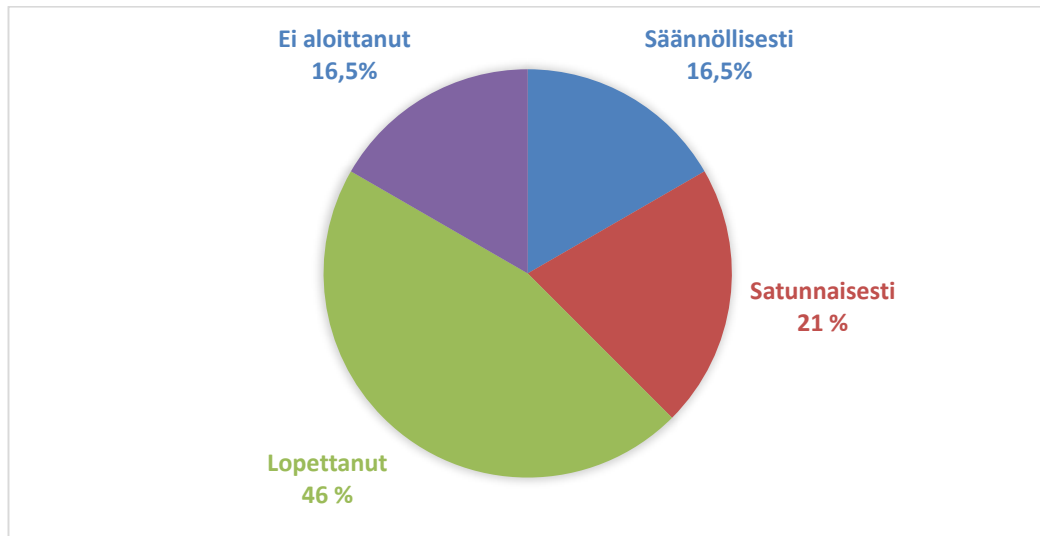
doista kolme vastausta kysyttäessä toimintaan ilmoittautumisen syitä. Mukana oli myös avoin vaihtoehto. Kuvio 3 havainnollistaa toimintaan ilmoittautumisen syyt.

KUVIO 3. Motiivit toimintaan ilmoittautumiselle

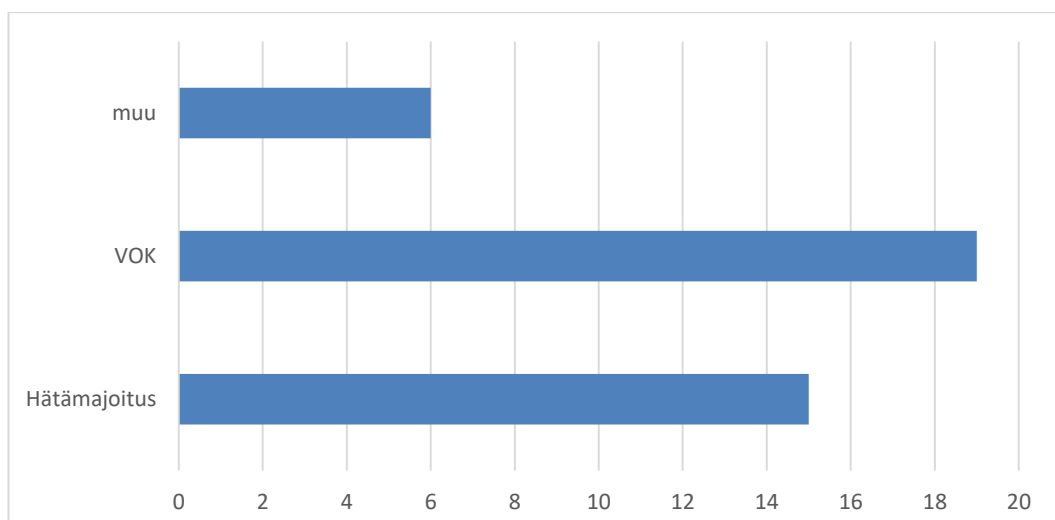
Vastaajista (N=24) 17 (71 %) eli valtaosa oli tehnyt vapaaehtoistyötä aikaisemmin, ja seitsemällä (29 %) ei ollut aikaisempaa kokemusta. Vastaajista (N=24) neljä (16,5 %) oli kyselyn toteuttamisen aikana säännöllisesti mukana toiminnassa. Satunnaisesti toiminnassa oli mukana viisi (21 %) vastaajaa. Vastaajista 11 (46 %), eli lähes puolet, oli jättäytynyt pois toiminnasta, ja neljä (16,5 %) ei ollut osallistunut toimintaan lainkaan. Kuvio 4 havainnollistaa vastaajien aktiivisuutta toimintaan osallistumisessa.

KUVIO 4. Vastaajien aktiivisuus toiminnassa

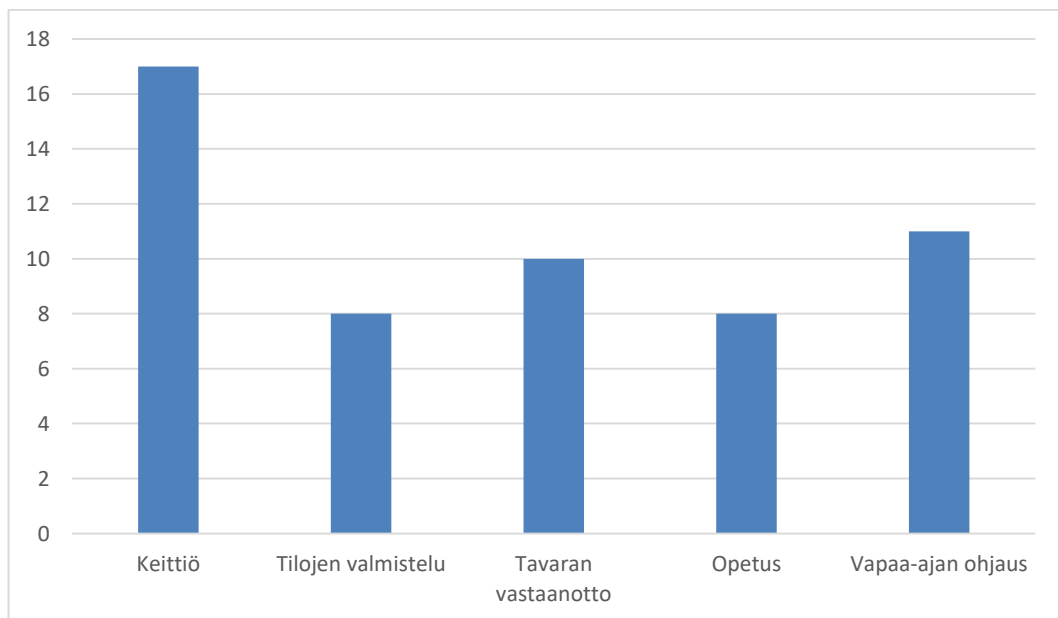
Vastaajista (N=20) 15 (75 %) osallistui toimintaan hätämajoituksessa ja 19 (95 %) vastaanottokeskuksessa (VOK). Kuusi vastaajaa (30 %) osallistui toimintaan vastaanottokeskuksen ja hätämajoituksen ulkopuolella. Vastaajista (N=20) 10 (50 %) toimi sekä hätämajoituksessa että vastaanottokeskuksessa. Vain yksi (5 %) vastaaja toimi pelkästään hätämajoituksessa. Kuvio 5 havainnollistaa vapaaehtoisten jakautumisen eri ympäristöihin, joissa toimintaa toteutettiin.

KUVIO 5. Toimintaympäristöt

Vastaajat (N=20) toimivat vapaaehtoisina erilaisissa tehtävissä. Hätmajoituksen ja vastaanottokeskuksen perustamisen alkuvaiheen pääasiallisia tehtäviä olivat keittiötöyt, joihin osallistui 17 (85 %) vastaajaa ja tilojen valmistelutyöt, joissa oli mukana kahdeksan (40 %) vastaajaa. Lisäksi vastaajista 10 (50 %) teki tavaranto- ja jakelutyötä ja kahdeksan (40 %) toimi opetustehtävissä. Muut tehtävät, joissa vapaaehtoiset olivat mukana, liittyivät erilaiseen vapaa-ajan ohjaukseen. Vapaa-ajan ohjaukseen osallistui 11 (55 %) vastaajaa. Kuvio 6 havainnollistaa vastaajien osallistumista eri toimintoihin.

KUVIO 6. Osallistuminen eri toimintoihin

Etsimme vastauksista myös yhteyksiä motivaatiotekijöiden ja toiminnasta jättäytymisen tai siinä jatkamisen välille. Ainoa pienestä vastaajamäärästämme selkeästi erottunut ryhmä olivat uudet kokemukset yhdeksi tärkeimmäksi mukaan lähtemiseen vaikuttaneeksi tekijäksi nimenneet. Heistä (N=11) 70 % oli jättäytynyt pois toiminnasta alkuvaiheen jälkeen ja 30 % oli jättäytynyt pois toiminnan toteutuksesta johtuneista syistä. Heistä 90 % koki kuitenkin toiminnan vastanneen odotuksiaan ja 40 % koki saaneensa vaikuttaa riittävästi toiminnan suunnitteluun.

7.2 Kokemukset toiminnasta

Kyselyymme vastanneiden vastauksista nousi esiin neljä vahvaa teemaa, jotka olivat toiminnan mielekkyys, tiedotuksen sujuvuus, toiminnan riittävä ja laadukas ohjaus ja henkinen tuki. Toiminnan mielekkyyteen vaikuttivat vastaajien mukaan ennen kaikkea tarjolla olevien tehtävien sisältö, oman aiemman osaamisen hyödyntäminen ja sitoutumiseen liittyvät tekijät. Kyselyymme vastanneista vastaajista (N=20) 85 % koki voineensa osallistua itselleen mielekkäisiin tehtäviin. Osa nosti kuitenkin esiin sen, että tarjotut tehtävät ja työmahdollisuudet olivat joiltain osin rajoittavia tai ettei niissä pystynyt hyödyntämään aiempaa osaamistaan riittävästi. Myös pidempiaikaista sitoutumista vaativia tehtäviä pidettiin haastavina. Aikaisemmin vapaaehtoistyötä tehneistä 17 vastaajista 47 % koki, ettei ollut voinut vaikuttaa riittävästi vapaaehtoistyön sisällön suunnitteluun. Nyt Suomen Punaisen Ristin vapaaehtoistyöhön ensimmäistä kertaa osallistuneista neljästä vastaajista puolestaan kaikki kokivat voineensa vaikuttaa riittävästi tehdyn työn sisältöön.

Toiminnan mielekkyyttä lisäsivät vastaajien mukaan erityisesti työstä saatu kiitos ja epävirallisempi yhdessäolo tapahtumien muodossa. Lisäksi vastaajista (N=20) lähes jokainen, 95 % koki työnsä merkitykselliseksi ja 80 % koki, että työ oli vastannut odotuksia.

Suurimmaksi kehittämisen kohteeksi vastaajat nimesivät tiedotuksen sujumisen, sillä tiedonkulun haasteet nousivat esiin useissa vastauksissa. Vastaajista (N=20) 45 % koki, ettei tiedotus ollut toimivaa. Tiedotukseen käytetyt verkkosivut, Nimenhuuto.com jakoi vastaajien mielipiteitä. Nimenhuuto.com on erityisesti urheilujoukkueille suunniteltu sosiaalinen media, jonne on mahdollista luoda joukkueen ovat sivut. Sivujen sisällä on mahdollista muun muassa jakaa tietoa sivuston jäsenille tai ilmoittautua mukaan järjestettäviin toimintoihin. (Nimenhuuto 2016.) Etenkin hätämajoituksen ja vastaanottokeskuksen alkuaikojen järjestelyjä ajatellen verkkosivujen koettiin olleen hyödylliset. Toisaalta usea vastaaja koki sähköpostia tulleen alkuvaiheessa niin paljon, että oleellisen ja henkilökohtaisesti kiinnostavan tiedon poimiminen koettiin työlääksi.

Olisin voinut käydä useammin, mutta oma aktiivisuus verkkosivujen ja jatkuvien s-posti ilmoitusten kanssa säätämiseen ei riittänyt.

Vastaajat toivoivat selkeää tietoa siitä, mitä tehtäviä milloinkin on tarjolla ja mihin tarvittaisiin apua. Sähköpostilistan tueksi toivottiin myös muiden tiedotuskanavien käyttöä esimerkiksi tapahtumien markkinointiin.

Riittävään ja laadukkaaseen ohjaukseen sisältyi kaksi eri tasoa; vapaaehtoisten taustaorganisaatiolta saama ja vapaaehtoisten sekä vastaanottokeskuksen työntekijöiden välinen. Vastaajat kokivat, että olisivat tarvinneet Suomen Punaiselta Ristiltä ja sen osastolta entistä parempaa perehdytystä. Vastaajien mukaan myös yleiset linjaukset tehtävästä työstä kaipaivat selkeyttämistä. Etenkin turvapaikanhakijoiden kanssa vapaa-ajan toimissa mukana olleet vapaaehtoiset kokivat tarvitsevänsä lisää ohjausta vapaaehtoistyön toteuttamiseen. He olivat saaneet ristiriitaista tietoa esimerkiksi siitä, mistä turvapaikkaa hakevan kanssa saa keskustella tai mitä hänen kanssaan saa tehdä. Toisaalta osa vastaajista koki, ettei turvapaikanhakijoilla ollut riittävää käsitystä vapaaehtoisten roolista tai siitä, mihin vapaaehtoiset ovat sitoutuneet tai mitä he voivat tehdä. Vapaaehtoiset olivat tyytyväisiä saamaansa koulutukseen. Kyselyyn vastanneista vastaajista (N=20) 80 % osallistui tarjottuihin koulutuksiin ja näistä vastaajista vain yksi olisi kaivannut lisäkoulutuksia. Kaikki vastaajat kokivat koulutukset tarpeellisiksi ja olivat saaneet tiedon koulutusten järjestämisestä. Vastaajista 20 % jätti osallistumatta koulutuksiin, koska koulutukset järjestettiin heille sopimattomana ajankohtana.

Työnjako vapaaehtoisten ja vastaanottokeskuksen työntekijöiden välillä oli ollut etenkin toiminnan alkuvaiheessa epäselvää. Osa vastaajista koki, ettei vastaanotto vastaanottokeskuksella ollut aivan toivotunlainen.

Työnjako työntekijöiden ja vapaaehtoisten välillä oli ainakin hätämajoituksessa epäselvä eikä kukaan työntekijöistä tervehtinyt paikalle tullessa/ohjeistanut mitä voisi tai pitää tehdä. Tällainen vastaanotto ensimmäisillä kerroilla ei juurikaan motivoinut tulemaan vapaaehtoisesti uudestaan.

Vastaajat toivoivat vastaanottokeskuksen henkilökunnan kanssa yhteisiä suunnitteluhetkiä, ja vastaanottokeskuksen osaamisen ja tiedon hyödyntämistä siinä, mihin on mahdollisuuksia tai millaiselle työlle olisi tarvetta. He kokivat, että tiiviimpi yhteistyö voisi myös vähentää ristiriitaisen ohjeistuksen määrää.

Nostimme omaksi teemakseen henkisentuen tarpeen, vaikka se liittyy osittain ohjaukseen. Riittävä henkinen tuki liittyy olennaisesti työn mielekkyyteen ja jaksamiseen ja vaikuttaisi olevan turvapaikanhakijoiden parissa vapaaehtoistyötä tekevillä työn tuoma erityistarve. Osa kyselyyn vastanneista oli kohdannut turvapaikanhakijoiden parissa työskennellessään henkisesti vaikeita asioita ja oli kaivannut tilanteiden käsittelyyn tukea. Vastaajat kokivat kohtaamiensa vaikeiden asioiden käsittelyn olevan raskasta ja väsyttävää. Heille ei ollut selvää onko asioista mahdollista keskustella tai keneen voisi tarvittaessa ottaa yhteyttä.

Halu auttaa on kova, mutta välillä on pidettävä taukoa, että jaksaa itsekkin.

8 JOHTOPÄÄTÖKSET

8.1 Toiminnalliset motiivit vapaaehtoistyöhön osallistumisen takana

Siitä huolimatta, että puolet suomalaisista olisi valmiita lähtemään mukaan vapaaehtoistyöhön, vapaaehtoisten rekrytointi saattaa olla haastavaa. Sysäyksen vapaaehtoistyöhön lähtemiseen voivat antaa omissa elämäntilanteissa tapahtuneiden muutosten lisäksi myös ympärillä tapahtuneet muutokset (Hakkarainen & Syrjänen 2004, 21–22). Suuresta vapaaehtoiseksi ilmoittautuneiden määrästä päätelle maailman ennalta-arvaamaton pakolaistilanne saattoi hyvinkin olla yksi tällainen tekijä. Suomen Punaisen Ristin Piekämäen osastollekin ilmoittautui lyhyessä ajassa noin 100 henkilöä, jotka halusivat osallistua turvapaikanhakijoiden parissa tehtyyn vapaaehtoistyöhön.

Ensimmäinen tutkimuskysymyksemme avulla selvitimme, millaiset motiivit saivat vastaajat ilmoittautumaan mukaan turvapaikanhakijoiden parissa tehtävään vapaaehtoistyöhön. Tutkimuksen tuloksista selvisi, että yleisimmät syyt mukaan ilmoittautumiseen olivat halu auttaa, uusien kokemusten saaminen, kiinnostus kyseistä työtä kohtaan ja mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa. Harvemmin vastattuja syitä vapaaehtoistyöhön lähtemiselle, olivat vastanneiden mukaan velvollisuuden tunteen lisäksi itsensä kehittäminen, sosiaalisten suhteiden luonti, vastapaino palkkatyölle ja vaihtelu arkeen.

Yleisimmistä motiiveista ensimmäinen, halu auttaa, sijoittuu Yeungin timanttimallassa saaminen-antaminen akselille. Halu auttaa on antamista vahvimmillaan, sillä se kertoo odotuksesta edistää toisten hyvinvointia, tuottaa heille iloa ja olla heille hyödyllinen. Uusien kokemusten saaminen ja kiinnostus kyseistä työtä kohtaan kertovat puolestaan uuden etsinnästä. Toiminnasta saattoi olla positiivinen mielikuva, tai aihealue itsessään oli kiinnostava. Mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa taas sijoittuu Yeungin timanttimallassa pohdinta-toiminta -akselin toiminta-ääripäähän. Osallistuminen on sekä mahdollisuus täyttää henkilökohtaista vapaa-aikaa, että olla osa jotakin. Kaikki edellä mainitut sijoittuvat timanttimallin oikealle puolelle, jolloin toiminta on enemmän toisia ihmisiä kuin itseä kohti suuntautuvaa. (Yeung 2005b, 109–121.) Kaikki nämä motiivit olivat osaltaan toiminnallisia. Vapaaehtoistyö on kuitenkin suurelta osin juuri toimintaa ja

osaltaan siksi ei-toiminnallisia asioita kuten esimerkiksi arvoja voi olla vaikeampi nime-
tä toiminnan motiiveiksi.

Vaikka vastanneiden yleisimmät motivaatiotekijät painottuivatkin toisia kohti suuntau-
tuviin ajatuksiin ja toimintaan, oli vastauksissa havaittavissa myös ristiriitaisia motivaatiotekijöitä. Erityisesti huomiomme kiinnittyi vastauksiin, joissa motivaatiotekijöiksi oli mainittu halu auttaa ja velvollisuuden tunne. Halu auttaa nähdään sisäisenä motiivina, kun taas velvollisuuden tunne on ulkoa päin tuleva velvoite. Ristiriidan näiden kahden välille muodostaa auttamisen halun osin altruistinenkin kaiku. Voidaan pohtia, kokevatko vastaajat velvollisuudekseen vastata auttamisen halun, kun vapaaehtoistyön kohteena on näin selkeästi haavoittuvassa asemassa olevien henkilöiden ryhmä. Toisaalta vastaanottokeskusten perustaminen ja turvapaikanhakijoiden Suomeen tulo aiheutti tietynlaisen vastakkainasettelun sitä kannattavien ja vastustavien välille. Sen vuoksi voidaan pohtia myös sitä, muodostaako vastaanottokeskuksen tulo omalle paikkakunnalle mahdollisesti jonkinlaisen velvoitteen lähteä työhön mukaan kannatuksellisista syistä sen lisäksi, että auttamisen halu olisi omana tekijänään.

8.2 Moninaiset syyt toiminnasta pois jäämisen taustalla

Vapaaehtoistyötä tekevissä organisaatioissa on usein vapaaehtoistyön ohjaajaksi nimetty henkilö, jonka tehtäviin kuuluu uusien vapaaehtoisten hankkiminen, toiminnasta tiedottaminen ja motivoiminen, vapaaehtoisten perehdyttäminen, heistä huolehtiminen, kuunteleminen, saatavilla olo, vapaaehtoisten yhdistäminen avuntarvitsijoihin sekä avuntarvitsijoiden perehdytys toimintaan (Syrjänen 2004a, 29). Tämän henkilön tehtävä on tukea erilaisin tavoin ja erilaisista syistä mukana olevia ihmisiä niin, että kunkin ominaisuudet ja toimintatavat tuovat lisää yhteisöön ja toisaalta niin, että kukin yksilö saisi tilaisuuden kokea oman tapansa toimia arvostetuksi ja hyväksytyksi (Syrjänen 2004a, 36–37). Sen lisäksi että vuoden takainen vapaaehtoistyön tarve syntyi nopeasti ja ennakoimatta, oli uusien vapaaehtoistyöhön ilmoittautuneiden määrä todella suuri. Toiminnasta tiedottaminen, perehdyttäminen ja muut Syrjäsen (2004a) nimeämät vapaaehtoistyötä organisoivan tehtävät olisivat olleet varmasti haaste jokaiselle järjestölle, yhdistykselle tai muulle kolmannen sektorin toimijalle jäsenineen.

Toinen tutkimuskysymyksemme selvitti sitä, miksi suuri osa vapaaehtoistyöhön ilmoittautuneista jättäytyi pois toiminnasta. Kysymys oli tärkeä, sillä suuri osa vastaajista jättäytyi lopulta pois toiminnasta. Henkilöt, jotka eivät olleet osallistuneet lainkaan vapaaehtoistyöhön, olivat jättäytyneet pois henkilökohtaisista syistä. Vapaaehtoistyöhön osallistuneiden vastauksista kävi ilmi muutamia suoria lopettamispäätökseen johtaneita asioita tai tapahtumia, mutta näiden yksittäisten vastausten perusteella ei voida vetää kestäviä johtopäätöksiä. Useimmista vastauksista nousi kuitenkin esiin kehittämishaasteita, jotka jakautuivat neljän teemamme mukaisesti toiminnan mielekkyyteen, tiedotuksen toimivuuteen, ohjauksen laatuun ja riittävyteen sekä henkiseen tukeen. Näiden kehittämiskohteiden esiintyvyys vastauksissa oli niin suuri, että asioilla on varmasti ollut merkitystä toimintaan osallistumiseen.

Pienestä vastaajamäärästä johtuen myöskään motiivitekijöiden ja pois jäämisen välille ei voi vetää johtopäätöksiä, vaikka motivaation merkitystä voikin pohtia. Esimerkiksi Anne Birgitta Yeungin (1999) tekemässä vapaaehtoistyön motivaatiotutkimuksessa kokeilunhaluisilla ja uusia kokemuksia kaipaavilla oli muita korkeammat ja tarkemmat odotukset vapaaehtoistyön suhteen. Kokeilunhaluisuus ja uusien kokemusten kaipuu yhdistettynä tarkkoihin oletuksiin oli Yeungin tutkimuksen mukaan yhteydessä myös siihen, ettei osa tutkittavista ollut kokeillut työtä koskaan ja osa oli jättäytynyt pois jo muutaman kerran jälkeen. (Yeung 1999, 64–66.) Opinnäytetyömme kyselyssä uudet kokemukset yhdeksi tärkeimmäksi motivaatiotekijäksi nimenneistä yli kaksi kolmasosaa jättäytyi pois toiminnasta alkuvaiheen jälkeen. Kolmasosa heistä jättäytyi pois toiminnan toteutuksesta johtuneista syistä. Uudet kokemukset motivaatiotekijäksi nimenneistä vastaajista lähes jokainen koki kuitenkin toiminnan vastanneen odotuksiaan, joten opinnäytetyömme tuloksissa ei ollut havaittavissa Yeungin esittämää suhdetta toteutumattomien odotuksien ja osallistumattomuuden välillä. Tästä vastaajaryhmästä yli puolet koki kuitenkin, ettei ollut saanut vaikuttaa tarpeeksi vapaaehtoistoiminnan suunnitteluun, joten sen voi ajatella olevan mahdollisesti yksi osatekijä poisjäämisessä.

Turvapaikanhakijoiden parissa tehtävään vapaaehtoistyöhön osallistuneiden määrä hiipui alun jälkeen. Osaltaan tätä voi selittää vapaaehtoistehtävien muuttuminen alun koamis- ja jakelutehtävistä yhä enemmän sosiaalisiksi turvapaikanhakijoiden itsensä kanssa tehtäväksi työksi. Muualla kuin hätämajoituksessa tai vastaanottokeskuksessa tehtävää työtä oli tehnyt vain kuusi vastaajaa, vaikka ehkä juuri tämän kaltaisen työn

tarve kasvoi yhä suuremmissa määrin toiminnan vakiintuessa. Työtehtävien muuttuminen sosiaalisiksi vaatii osallistujilta myös toisenlaista sitoutumista ja kiinnostusta työhön. Huomioimisen arvoista on myös se, että seitsemästä vastaajasta, jotka eivät olleet aikaisemmin toimineet vapaaehtoisina, vain kaksi oli vastatessaan yhä aktiivisesti mukana toiminnassa.

8.3 Pienillä asioilla suureen muutokseen

Kolmas tutkimuskysymyksemme auttoi selvittämään, miten vastaanottokeskuksessa tehdyn vapaaehtoistyön organisointia tai itse vapaaehtoistyötä voisi konkreettisesti kehittää, jotta työhön sitoutuminen lisääntyisi. Ari Marjovuo on tarkastellut tutkimuksessaan Vapaaehtoistyön ytimessä – Järjestömuotoinen vapaaehtoistyö sosiaalisten representaatioiden näkökulmasta (2014) vapaaehtoisten käsityksiä vapaaehtoistyöstä ja siitä, mitkä seikat ovat tärkeitä mukaan lähtemiselle ja mukana pysymiselle. Marjovuon tutkimuksessa tuli ilmi, että jo lähtökohdat mukana olemiselle olivat hyvin monenlaiset; osa painotti valinnan vapautta, osa elämäntilanteen vaikutusta. Osa vastaajista taas oli valmis osallistumaan toimintaan lähitulevaisuudessa, osa jatkamaan pitkälle eteenpäin. (Marjovuo 2014, 138.) Sitoutuminen ei siis aina ole kiinni vapaaehtoistyötä järjestävän organisaation toiminnasta.

Sitoutumista voidaan parantaa kiinnittämällä huomiota kehittämisen kohteiksi nousseisiin asioihin unohtamatta kuitenkaan jo toimiviksi koettuja toimintatapoja. Toiminnan mielekkyyden lisäämiseksi olisi hyvä kiinnittää huomiota vapaaehtoisten osaamisen hyödyntämiseen, toiminnan kehittämiseen ja suunnitteluun yhdessä vapaaehtoisten kanssa sekä esimerkiksi valmiiden toimintapakettien luomiseen. Vapaaehtoisilla on aina monenlaista ammatillista ja ei-ammattillista osaamista. Vaikka suurin osa vastanneista koki voineensa osallistua itselleen mieluisaan toimintaan, kannattaa Suomen Punaisen Ristin Pieksämäen osaston hyödyntää entisestään sitä, millaisia taitoja ja mielenkiinnon kohteita sen vapaaehtoisilta löytyy.

Toiminnassa olevilla tulisi olla mahdollisuus vaikuttaa ja kehittämisen tulisikin toimia osaltaan myös alhaalta ylöspäin. Myös toimintaa kehitettäessä tulisi tunnistaa toiminnassa olevien asiantuntemus ja hyödyntää sitä vapaaehtoistoiminnan kehittämisen re-

surssina. (Vikström 2008, 1.) Konkreettisia toimia vapaaehtoisten kuulemiseksi voisivat olla erilaiset kehittämis- ja kuulemisfoorumit, kuten ideointipäivät tai palautekyselyt. Pelkkä kuuleminen ei kuitenkaan riitä, vaan yhteisen keskustelun tulee vaikuttaa päätöksen tekoon ja toiminnan kehittämiseen. (Vikström 2008, 1–5.) Aiemmin vapaaehtoistyötä tehneistä vastaajista lähes puolet koki, etteivät he olleet voineet vaikuttaa riittävästi vapaaehtoistyön sisältöön. Vastaavasti vapaaehtoistyössä mukana olleista uusista vapaaehtoisista jokainen koki voineensa vaikuttaa riittävästi toiminnan sisältöön. Piekämäen osasto kokosi alkuun mukaan ilmoittautuneiden osaamista koskevia tietoja (Helena Oranen, henkilökohtainen tiedonanto 19.5.2016). Vastausten mukaan voi kuitenkin olla niin, että etenkin aiemmin vapaaehtoistyötä tehneet kokivat, että heillä olisi enemmänkin annettavaa toiminnan suunnittelussa.

Suurin yksittäinen kehittämisen kohde ja jo lähtökohtaisestikin osallistumiseen varmasti vaikuttava asia oli tiedotuksen sujuvuus. Toimiva viestintä on myös tärkeä osa sitouttamista ja siksi siihen kannattaa panostaa. Kun viestintä toimii, vapaaehtoiset saavat tietoa toiminnasta, sen muutoksista ja mahdollisuuksista sekä tuntevat olevansa osa organisaatiota. Viestinnässä on tärkeää hyödyntää kaikki ne kanavat, joiden kautta voi saada positiivista huomiota. Käytännössä tämä voi tarkoittaa esimerkiksi tapahtumissa ja messuisissa edustamista, puskaradion hyödyntämistä, sosiaalista mediaa tai lehdistön avulla tiedottamista. Viestinnässä kannattaa hyödyntää mahdollisuuksien mukaan kuvia. (Kansalaisareena 2014, 73–74, 86). Kuvat saattavat kiinnittää huomion helpommin kuin pelkkä teksti.

Useampien tiedotuskanavien hyödyntäminen on tärkeää, ja sitä toivoivat myös kyselymme vastanneet. Etenkin tärkeimmistä asioista voisi tiedottaa useammille kanavoilla, sillä silloin tieto tavoittaisi useamman eikä hukkuisi niin helposti. Suljetun tiedotusryhmän lisäksi esimerkiksi uusista tehtävistä olisi hyvä tiedottaa avoimesti, sillä joidenkin saattaisi olla helpompaa ilmoittautua mukaan tiettyyn toimintaan kuin toimintaan yleisesti. Sosiaalista mediaa vahvemmin hyödyntämällä olisi mahdollista myös tavoittaa ennen kaikkia nuorempia henkilöitä, joille sähköposti ei ehkä ole luontevin tapa viestiä. Mikäli tiedotuskanavia on useita, voisi tiedotusvastuuta jakaa esimerkiksi tiedotuskanavittain tai aihealueittain.

Yhdeksi tiedotuksen haasteeksi vastaajat nimesivät oleellisen tiedon hukkumisen Niemenhuuto.com -sivustolla. Kun tiedotukseen käytetään verkkosivuja, olisi niissä hyvä olla etusivu, josta löytyisi lyhyesti ja informatiivisesti kaikki ajankohtainen ja tarvittavat yhteystiedot (Kansalaisareena 2014, 82). Suljetussa foorumissa voisi myös olla jonkinlainen selkeä mahdollisuus tai kohta ideoiden esiin tuomiselle, sillä vapaaehtoisten ryhmällä olisi varmasti ajatuksia toiminnan kehittämiseksi.

Marjovuon (2014) mukaan yksi vapaaehtoistyön vetovoimaisimpia ja keskeisimpiä tekijöitä on kuitenkin yhteenkuuluvuuden tunne. Yhteenkuuluvuus ei hänen mukaansa tarkoita vain yhdessä tekemistä, vaan tietoa yhteisistä päämääristä ja toiminnasta sekä siitä, mikä merkitys henkilöllä itsellään on osana laajempaa kokonaisuutta. Yhteenkuuluvuutta on rakennettava sekä toiminnan merkityksellisyyden, että konkreettisen vuorovaikutuksen tasolla. (Marjovuon 2014, 134.) Yhteenkuuluvuuden peräänkuuluttaminen näkyi myös meidän saamissamme vastauksissa. Huolenaiheiksi ja kehittämisenpaikoiksi vastauksista nousi vapaaehtoisten kokemukset yhdenvertaisuudesta, vapaaehtoisten ja vastaanottokeskuksen työntekijöiden kohtaaminen sekä positiivisena asiana esiin nousseet yhteiset tapahtumat viestivät kaikki yhteenkuuluvuuden tärkeydestä.

Vapaaehtoisten perehdytyksen kannalta olisi hyvä, että vapaaehtoisten koordinoija ja turvapaikanhakijoiden majoituspalveluista vastaava vastaanottokeskus tekisi entistä tiiviimpää yhteistyötä yhteisten linjausten suhteen. Linjausten tulisi olla yhtenäiset ja selkeät, jotta ristiriitaiselta ohjeistukselta vältyttäisiin. Perehdytyskansion päivittäminen voisi myös tulla kyseeseen, nyt kun tilanteesta on viime syksyistä vahvempi näkemys. Vapaaehtoisten roolin selkeyttämistä ei voi myöskään korostaa liikaa, sillä sekä vapaaehtoisten että vapaaehtoistyön kohteen, tässä tapauksessa turvapaikanhakijan, tulee tietää mitkä vapaaehtoistyön rajat ja mahdollisuudet ovat. Yhteistyö vastaanottokeskuksen kanssa on tärkeää myös siksi, että palkatuilla työntekijöillä voi olla uudenlaista näkemystä esimerkiksi vapaaehtoistyön tarpeesta.

Yhteiset linjaukset ja vahvempi perehdytys vastaisivat ohjaukseen liittyviin kehittämistarpeisiin. Tämän lisäksi ohjauksessa voisi hyödyntää esimerkiksi erilaisia aloituspäiviä. Ennalta sovittujen päivien teemoina voisivat olla esimerkiksi lasten hoito, läksykerho, käsityöharrastus tai muu toteutettava vapaaehtoistoiminta. Kiinnostuneet voisivat tulla paikalle ilman sitoutumisvelvoitetta ja toimintaa esittelisi vapaaehtoinen, joka kyseistä

toimintaa on jo toteuttamassa. Mikäli kiinnostusta löytyy edelleen esittelyn jälkeen, voisi samalle ryhmälle kertoa tärkeimmät toimintaa määrittelevät sopimukset ja linjaukset sekä sen, mitä vapaaehtoiselta odotetaan. Kiinnostuneet voisivat myös tavata vastaanottokeskuksen henkilökuntaa. Tällainen toimintamalli voisi madaltaa osallistumiskynnystä. Toisaalta taas vastaanottokeskuksen henkilökunnan olisi hyvä tuntea ainakin vastaanottokeskuksessa toimintaan osallistuvat vapaaehtoiset.

Erittäin positiivisena asiana vastauksista nousi esiin vastanneiden luottamus oman osaamisensa riittävyyteen, sillä kaikki vastaajat vastasivat osaamisensa olleen tekeminsä töihin nähden riittävää. Vastaanottokeskuksessa toimiville vapaaehtoisille järjestettiin kolme koulutusta, joihin vapaaehtoistyöstä kiinnostuneita henkilöitä osallistui hyvin. ”Tulijan tukena” -koulutukseen osallistui 57 henkilöä ja kahteen syventävään koulutukseen yhteensä noin 30 henkilöä (Suomen Punaisen Ristin Pieksämäen osasto 2015). Koulutukset olivat tärkeä osa perehdytystä ja vapaaehtoistyöntekijöiden osaamisen lisäämistä, sillä neljä viidestä vastaajasta oli osallistunut koulutuksiin. Kaikki olivat kokeneet koulutukset tarpeellisiksi ja osallistumattomuus oli johtunut aikataulusyistä.

Kyselyyn saamistamme vastauksista nousi huolestuttavasti esiin se, että osa vastaajista koki jääneensä yksin vaikeidenkin kohtaamiensa asioiden kanssa. He kokivat tekemänsä työn joiltain osin kuormittavana ja jopa ahdistavana. Sen lisäksi, ettei vapaaehtoisilla välttämättä ole ammattikoulutuksen tai työkokemuksen tuomaa turvaa ja rutiinia, ei heillä ole myöskään suojaavaa ammatti-identiteettiä tai koulutuksen tuomaa kykyä reflektoida toimintaa. Vapaaehtoisilta puuttuu usein myös työyhteisö, jossa kohtamiaan asioita voisi puida ja peilata. Vapaaehtoisille voidaan tarvittaessa järjestää myös työhajausta, jossa keskeisinä aiheina ovat usein olleet päällimmäisten kokemusten purkaminen, linjan vetoihin liittyvät seikat (työn, ajankäytön tai vapaaehtoisen roolin rajat), tuen ja kannustuksen saaminen ja näkökulmien avartaminen yhteisen keskustelun avulla. (Syrjänen 2004b, 51–53.)

Emme tiedä, onko kyselyymme vastanneilla vastaajilla ollut mahdollisuuksia työhajaukselliseen keskusteluun. Lisätarvetta sellaiselle on kuitenkin vastauksista havaittavissa. Vaikka vapaaehtoiset toimivat aidon kiinnostuksen, auttamisenhalun tai lähimmäisenrakkauden vuoksi, he eivät jaksakaan eikä heidän tarvitse jaksaa ilman tunnustusta ja tukea (Syrjänen 2004a, 33). Tästä syystä pohdimmekin, voisiko vapaaehtoisille järjestää

työnohjauksellisia kokoontumisia, vaikka varsinaista työnohjausta ei olisikaan mahdollista tarjota. Ajatusten vaihdon lisäksi kokoontuminen olisi yksi mahdollisuus viestittää vapaaehtoisille heidän työnsä tärkeyttä.

8.4 Pieksämäen osaston toteuttama vapaaehtoistyö tulevaisuudessa

Opinnäytetyömme tavoitteena oli selvittää millaiseksi turvapaikanhakijoiden parissa tehtävää vapaaehtoistyötä tulisi kehittää, jotta ihmiset haluaisivat osallistua ja sitoutua toimintaan. Vaikka toimintaan osallistuminen ja siihen sitoutuminen ovat pitkälti lähtöisin osallistujasta itsestään, voidaan sitoutumista lisätä myös toimintaa kehittämällä. Toimiva vapaaehtoistyö vastaa samaan aikaan sekä toimintakentän haasteisiin ja tarpeisiin, että vapaaehtoisten toiveisiin ja sen hetkisiin mahdollisuuksiin. Toiminnan kehittämisen kannalta on tärkeää nostaa esiin kehittämistä vaativia kohteita ja niitä pystyimme opinnäytetyössämme nimeämään.

Suurin osa kyselyn vastauksista esiin nousseista kehittämisajatuksista ja -toiveista olisi varmasti toteutettavissa ainakin jossakin määrin. Suurimmaksi osin kyse oli arkisessa vapaaehtoistyössä vastaantulevista ja melko selkeistäkin asioista, joilla on kuitenkin merkitystä kokonaisuuden onnistumiselle. Vapaaehtoistoimintaa kehittämällä siitä voi muodostua toimintatapa, jossa jokainen yksilö tuntee olevansa tärkeä osa kokonaisuutta. Tällöin vapaaehtoistyöntekijöiden osaamiseen, jaksamiseen ja yhteenkuuluvuuden tunteeseen tulee kiinnittää riittävästi huomiota. Tiedotuksen parantamisella vapaaehtoistyöstä tulee selkeämpää ja vielä paremmin organisoitua. Kun tiedotus, perehdytys ja yhteiset linjaukset ovat kunnossa, vapaaehtoisten on helpompi osallistua toimintaan sekä tarjolla olevien tehtävien tarkoitus ja raamit selkiytyvät. Vapaaehtoistyötä tulisi myös kehittää sellaiseksi, että vapaaehtoisten yksilöllinen osaaminen, kiinnostuksen kohteet ja näkemykset tulisivat mahdollisimman hyvin huomatuksi, jolloin erilaisten vahvuuksien hyödyntämisen avulla toiminta muodostuu mielekkääksi ja monipuoliseksi.

9 POHDINTA JA ARVIOINTI

Opinnäytetyöprosessimme alkoi vuosi sitten. Meitä kiinnostava aihealue selvisi nopeasti, mutta varsinainen tutkimusongelma tarkentui työelämän yhteistyökumppanin löydettyämme. Opinnäytetyön tekeminen muiden koulutehtävien ja työelämän ohella oli ajoittain melko raskaskin tehtävä, mutta työn tekeminen parina auttoi jaksamaan. Yhdessä pohtiessamme löysimme uusia näkökulmia ja ratkaisuja hankalilta tuntuneissa tilanteissa. Työhön liittyviä valintoja oli myös hyvä harkita kaksin. Teimme molemmat ensimmäistä kertaa opinnäytetyötä ja jo pelkästään senkin vuoksi parin kanssa työskentely oli onnistunut ratkaisu. Onnistuimme etenemään opinnäytetyöprosessissa tekemämme suunnitelman mukaisesti. Syksyn 2015 suunnittelimme työtämme ja alkukevään 2016 käytimme teorian hankintaan. Loppukeväästä suunnittelimme ja lähetimme sekä saatekirjeen että kyselylomakkeet. Sen jälkeen pääsimme analysoimaan saamiamme vastauksia ja kirjoittamaan opinnäytetyötämme loppuun. Etenkin prosessin alussa meistä tuntui haastavalta etsiä teorian tietoa josta lähteä liikkeelle. Prosessin edetessä huomasimme omien ajatustemme tarkentuvan, jolloin myös tiedon etsiminen helpottui.

Yhteistyö työelämän yhteistyökumppanimme, Suomen Punaisen Ristin Pieksämäen osaston kanssa sujui hyvin. Saimme opinnäytetyöajatuksellemme lämpimän vastaanoton ja pääsimme heti viime syksynä mukaan osaston hallituksen kokoukseen. Kokouksesta saimme ajatuksia siihen, millaiselle työlle olisi konkreettista tarvetta. Osaston hallituksen jäsenistä oli suuri apu myös työn edetessä, sillä saatekirje lähetettiin vastaajille heidän kauttaan. Ilman tätä apua työtä olisi ollut haasteellista tehdä.

9.1 Eettisyys ja toteutuksen arviointi

Tehdessämme opinnäytetyötä noudatimme läpi prosessin hyvää tieteellistä käytäntöä. Tekemämme ratkaisut olivat vastaajia kunnioittavia, tasa-arvoista vuorovaikutusta tukevia ja oikeudenmukaisuutta korostavia. Opinnäytetyömme toteutus oli eettisesti kestävä, sillä suhtautumisemme hankittua tietoa kohtaan oli kriittistä ja toimintamme rehellistä sekä läpinäkyvää. Pysyimme myös läpi prosessin hyvin sovituisissa aikatauluissa, vaikka opinnäytetyön lopullinen sisältö poikkesikin Suomen Punaisen Ristin Pieksämä-

en osaston esittämistä toiveista johtuen alkuperäisestä suunnitelmasta. (Diakonia-ammattikorkeakoulu 2010, 11–13.) Selvitimme lisäksi opinnäytetyön tekemistä varten tarvittavat lupa-asiat ja hankimme tutkimusluvan Suomen Punaisen Ristin Pieksämäen osastolta. (Eskola & Suoranta 1998, 52).

Eettisen tutkimuksen edellytys on, että kyselyyn vastaajilta pyydetään lupa vastausten käyttöä varten. Vastaajille tulee myös tiedottaa selkeästi, mihin tarkoitukseen vastauksia käytetään. Ennen varsinaista kyselyä vastaajille lähettämästämme saatekirjeestä ilmeni selkeästi, mihin ja miksi kerättyjä vastauksia käytetään. Kerroimme kirjeessä tutkimuksesta ja sen eri vaiheista ja samalla pyysimme vastaajilta luvan käyttää heidän antamiinsa vastauksia opinnäytetyössämme. Tutkimuksen eettisyys edellytti myös, että huolehdimme kerätyn aineiston käytöstä ja säilytyksestä niin, ettei sitä käytetty muuhun tarkoitukseen, kuin mitä kyselyyn vastaajien kanssa oltiin sovittu. (Diakonia-ammattikorkeakoulu 2010, 12.) Toteutimme kyselyn tavalla, joka säilytti vastaajien anonyymiteetin. Aineistoa kerätessä kerroimme vastaajille, että yksittäisiä vastauksia ei lopullisesta työstä pysty yhdistämään vastaajiin. (Eskola & Suoranta 1998, 53.)

Analysoimme keräämämme vastaukset totuudenmukaisesti tavalla, josta yksittäisen vastaajan vastauksia ei pysty tunnistamaan. Webropol-ohjelmaan takasi vastausten salassa pysymisen, koska ohjelma on suojattu salasanalla. Huolehdimme siitä, ettei salana päässyt ulkopuolisten tahojen haltuun. Vastaajista 22 vastaajaa vastasi internetissä Webropolin kautta. Näiden 22 vastaajan vastausten lisäksi saimme yhden vastauksen kirjeenä postin kautta ja yhden sähköpostin välityksellä. Syötimme näiden kahden vastaajan vastaukset heti Webropoliin ja tuhosimme paperisen vastauksen sekä sähköpostin tavalla, jolla vastauksia oli ulkopuolisten mahdoton enää lukea. Ennen kyselyn lähettämistä pohdimme, miten minimoimme vastaajien joko rationaalisista tai eettisistä syistä vastaamatta jättämisen. (Eskola & Suoranta 1998, 53). Koska kysely toteutettiin suhteellisen pienellä paikkakunnalla, perehdyimme tarkasti sen mahdollisiin vaikutuksiin, kuten yksittäisten vastaajien helpompaan tunnistettavuuteen ja mielestämme onnistuimme minimoimaan tämän riskin.

Jälkeenpäin ajateltuna olisimme voineet pohtia vielä tarkemmin sitä, kuinka saisimme ihmiset vastaamaan kyselyyn, sillä olivathan he kadonneet jo Punaisen Ristin toiminnasta. Kyselylomakkeen lähettämisaikakohdaksi valitsimme kesäkuun alun, sillä halu-

simme viimeisen vastauspäivämäärän olevan ennen perinteisiä kesäloma-ajankohtia. Olisimme myös voineet miettiä kyselylomakkeen lähettämisen aikataulua enemmän suhteessa muuhun koulunkäyntiimme ja työelämiimme, sillä nyt lomakkeen lähettäminen ajoittui kaiken kiireen keskelle ja sen vuoksi lomakkeeseen jäi muutamia puutteita. Olisimme voineet kiinnittää kysymysten muotoilussa enemmän huomiota toiminnan kehittämistä tukeviin ja poisjäämiseen liittyviin kysymyksiin, vaikka näitä asioita toki nousikin muista vastauksista. Pohdimme myös vastanneiden iän kysymisen muotoa pitkään ja päädyimme kysymään sitä avoimena kysymyksenä. Avoin kysymysmuoto aiheutti kuitenkin sen, ettemme voineet vertailla vastauksia Webropolilla ikäryhmittäin.

Sosionomin kompetensseihin kuuluu hallita tutkimustyön perusosaaminen. Tutkimusmenetelmien hallinta tukee käytännön kehittämistoimintaa, tiedon luomista ja auttaa kriittistä arviointia. (Viinamäki 2010, 21.) Opinnäytetyö tehdessämme tutustuimme eri tutkimusmenetelmiin valitessamme omaan työhömmе sopivaa menetelmää. Valinta ei ollut yksinkertainen, joten jouduimme tarkastelemaan eri menetelmiä syvällisesti ja samalla saimme tietoa kattavasti myös muista tutkimusmenetelmistä kuin käyttämästämme kvantitatiivisesta tutkimuksesta. Sosionomin kompetenssien mukaisesti sosionomin tulee osata toimia tutkimus- ja kehittämistyön eettisten periaatteiden ja ohjeiden mukaisesti. Hänen on myös kyettävä kriittiseen reflektioon ja osattava arvioida tekemänsä työn laatua, tuloksia ja vaikutuksia (Diakonia-ammattikorkeakoulu 2016).

Opinnäytetyöprosessi opetti meitä kyseenalaistamaan saamaamme tietoa ja hahmottamaan sen, ettei ole olemassa vain yhtä ainoa vastausta tai totuutta. Lisäksi tiedonhaku- taitomme kehittyivät ja opimme tarkastelemaan hankkimaamme tietoa kriittisesti. Vaikka sosionomin tutkinto ei ole yhteiskuntatieteellinen tutkinto, on yksi sen kompetensseista kriittinen ja osallistava yhteiskuntaosaaminen. Kriittinen ja osallistava yhteiskuntaosaaminen voi sosionomin ammatissa tarkoittaa epätasa-arvoa ja huono-osaisuutta tuottavien prosessien ja rakenteiden analysoinnin lisäksi myös kansalaismielipiteeseen vaikuttamista. Vaikuttamistyön edellytyksenä on vaikuttamiskeinojen ja viestinnän hallinta sekä vahva osaaminen sosiaalialan arvopohjasta. Vaikuttamistyö voi liittyä myös järjestötyöhön sekä kansalaisten osallisuuden tukemiseen. (Viinamäki 2010, 20–21.) Tulevina sosionomeina saimme opinnäytetyö prosessin aikana arvokasta tietoa siitä, millaisiin asioihin kannattaa kiinnittää huomiota useamman eri tahon työskennellessä samalla kentällä. Työn organisointi, tiedotuksen toimivuus ja ennen kaikkea uusien toi-

mijoiden hyvä vastaanotto antavat mahdollisuudet toimivaan yhteistyöhön laajemminkin ajatellen. Uskomme, että prosessin aikana saamamme tieto järjestötoiminnasta ja sen eri ulottuvuuksista tukee ammatillista osaamistamme. Näemme myös, että vapaaehtoistyö on tulevaisuudessa kasvavaa toimintaa ja sen avulla on mahdollista tukea kansalaisten osallisuutta sekä vaikuttamismahdollisuuksia.

9.2 Tulosten luotettavuus ja hyödynnettävyys

Uskomme, että pystyimme tuottamaan opinnäytetyöhön luotettavaa informaatiota. Luotettavuus perustuu siihen, että informaatio on perusteltu kriittisesti, eli käytimme tulosten saamiseksi tutkittavan asian kannalta sopivia ja toimivia menetelmiä. (Karjalainen, Launis, Pelkonen & Pietarinen 2002, 59.) Tutkiva ammattikäytäntö edellyttää aktiivista uuden tiedon etsimistä, arvioimista ja jo olemassa olevan tiedon hyödyntämistä. Teoriatiedon huomioimme kriittisesti lähteiden luotettavuuden lisäksi myös lähteiden tuoreuden, käyttökelpoisuuden, kattavuuden ja puolueettomuuden. (Hirsjärvi *ym.* 2009, 109–110; Diakonia-ammattikorkeakoulu 2010, 41.)

Erityisen hankalaa oli löytää opinnäytetyömme kannalta vastaavanlaista aikaisempaa tutkimustietoa, johon olisimme voineet peilata saamiamme tuloksia ja tulimme siihen tulokseen, että vapaaehtoistyö turvapaikanhakijoiden ja pakolaisten parissa on huomattavan alituttua. Vapaaehtoistyöstä turvapaikanhakijoiden parissa ei löytynyt kuin yksi tutkimus, joka oli lähellä omaa työtämme. Vaikka Rosen (2016) tutkimus olikin oman työmme kanssa hyvin samankaltainen, ei sen tuloksia voi peilata suoraan omaan työhömmehän. Saksassa turvapaikanhakijoiden parissa tehtävä työ on hyvin samantyyppistä kuin Suomessa, mutta Rosen haastattelemista vapaaehtoisista osa oli oleskeluluvan saaneita turvapaikanhakijoita ja toimintaa toteutetaan huomattavasti suuremmassa mittakaavassa. Yllätyimme kuitenkin siitä, miten paljon yhtäläisyyksiä löysimme omista tuloksistamme Rosen tutkimukseen. Lisäksi löysimme opinnäytetyöprosessin loppumetreillä yhteisöpedagogiopiskelija Katri Mäen tekemän opinnäytetyön Vapaaehtoistyö vastaanottokeskuksessa – SPR:n paikallisosastojen vapaaehtoistyön koordinaattoreiden kokemuksia perustamisvaiheesta. Mäen työ julkistettiin syyskuussa 2016 ja se käsittelee osittain samoja asioita kuin omamme, mutta eri näkökulmasta.

Opinnäytetyötämme voi hyödyntää turvapaikanhakijoiden parissa vapaaehtoistyötä tekevien motivoinnin tukemisessa. Turvapaikanhakijoiden määrän radikaalin ja nopean kasvun myötä aiheita ei ole vielä juurikaan tutkittu Suomessa tai muualla Euroopassa, vaikka aihe on ajankohtainen ja tulee varmasti olemaan vielä kauan. Opinnäytetyömme tulokset eivät kuitenkaan paljasta yleismaailmallista totuutta siitä, mikä motivoi vapaaehtoisia osallistumaan turvapaikanhakijoiden parissa tehtävään vapaaehtoistyöhön. Opinnäytetyömme toteutettiin pienellä paikkakunnalla, jonka väestöstä vain minimaalinen osa omaa toisen kulttuuritaustan. Toisenlaisessa ympäristöstä tulokset olisivat voineet olla hyvinkin erilaisia. Opinnäytetyömme vastaajamäärä oli myös sen verran pieni, ettei vastausten pohjalta voi juurikaan tehdä yleistyksiä.

Vapaaehtoisilla on tärkeä merkitys turvapaikanhakijoiden kotoutumisen tukemisessa ja vapaaehtoisten henkilökohtaisia taitoja hyödyntämällä voidaan luoda rajattomasti erilaisia turvapaikanhakijoiden parissa toteutettuja toimintoja. Opinnäytetyömme tuloksista nousi esiin myös muutamia juuri tämän vastaajaryhmän erityispiirteitä, joiden huomiointiin toivomme opinnäytetyömme tuovan ajatuksia. Opinnäytetyömme voi tuoda syvempää tietoisuutta vapaaehtoisten motivoinnista sekä sitoutumisesta ja uskomme sen luovan hyvän pohjan turvapaikanhakijoiden parissa tehtävän vapaaehtoistyön suunnittelussa huomioitaviin asioihin.

Koska turvapaikanhakijoiden ja pakolaisten parissa tehtävästä vapaaehtoistyöstä ei löydy kattavasti tutkimustietoa, näemme että, jatkotutkimusta aiheesta kaivataan. Vapaaehtoistyö osana kolmannen sektorin toimintaa tulee todennäköisesti olemaan tulevana vuosina tärkeä tekijä viranomaispalveluiden rinnalla. Vapaaehtoistyöllä tulee olemaan merkitystä pakolaisten kotoutumiseen, ja tämän merkityksen tutkiminen ja todentaminen olisi ehdottoman tärkeää. Lisäksi toimintaa voisi kehittää kartoittamalla muualla Euroopassa turvapaikanhakijoiden ja pakolaisten parissa toteutetun vapaaehtoistyön toimintamalleja ja luomalla sekä pilotoimalla niiden pohjalta toimintamallin Suomeen. Vapaaehtoisten motivaation ja sitoutumisen tukemiseksi toimintaa voisi selkeyttää ja yhdenmukaistaa esimerkiksi luomalla perehdytyskansion. Perehdytyskansion avulla varsinaisten työntekijöiden ja vapaaehtoisten roolit selkeytyisivät sekä yhteistyö helpotuisi. Motivaation ja sitoutumisen tukemiseksi näemme, että myös valmis malli henkiin tukemiseen voisi olla hyödyllinen.

Toivomme, että saamistamme tuloksista on hyötyä Suomen Punaisen Ristin Pieksämäen osastolle. Esitimme saamiamme alustavia tuloksia Pieksämäen osaston hallituksen kokouksessa marraskuussa 2016. Hallituksen jäsenet kokivat, että valmista työtämme voidaan hyödyntää suunnitelman mukaisesti toiminnan kehittämisessä. He toivoivat myös, että esittelisimme työtämme myöhemmin eri tahoille, muun muassa vapaaehtoisille itselleen. Uskomme, että kehittämisajatuksia voi hyödyntää muissakin vapaaehtoistyön ympäristöissä. Emme myöskään usko Suomen Punaisen Ristin työn loppuvan Pieksämäellä siihen, kun vastaanottokeskus lakkautetaan keväällä 2017. Toisaalta työstämme voivat mahdollisesti hyötyä tai saada lisätutkimusajatuksia ne tahot, jotka tekevät vastaavaa vapaaehtoistyötä muualla.

LÄHTEET

- A 239/2000. Tasavallan presidentin asetus Suomen Punaisesta Rististä. Saatavilla 17.3.2016 <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2000/20000239>
- Bussell, H. & Forbes, D. (n.d.). Understanding the Volunteer Market: The What, Where, Who and Why of volunteering. School of Business and Management, University of Teesside. Saatavilla 26.10.2016 <http://tees.openrepository.com/tees/bitstream/10149/58387/5/58387.pdf>
- Diakonia-ammattikorkeakoulu (2016). Sosionomin kompetenssit. Saatavilla 24.10.2016. www.diak.fi/opiskelu/harjoittelu/Documents/Sosionomi_kompetenssit_2016.pdf
- Eskola, A. & Kurki, L. (2001). Johdannoksi. Teoksessa A. Eskola, & L. Kurki (toim.), *Vapaaehtoistyö auttamisena ja oppimisena*. (s. 10). Tampere: Vastapaino.
- Eskola, J. & Suoranta, J. (1998). *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Jyväskylä: Gummerus.
- Euroopan muuttoliikeverkosto 2016. Maahanmuuton tunnusluvut. Saatavilla 6.8.2016. http://www.emn.fi/files/1363/EMN_maahanmuuton_tunnusl_2015_tumma.pdf
- Euroopan yhteisöjen komissio (2009). Ehdotus: Neuvoston päätös Euroopan vapaaehtoistyön teemavuodesta 2011. Bryssel KOM 2009/254 lopullinen. Saatavilla 24.11.2015 http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/com/com_com%282009%290254_/com_com%282009%290254_fi.pdf
- Hakkarainen, P. & Syrjänen, K. (2004.) Vapaaehtoistoiminnan merkitys vapaaehtoiselle. *Tukea ja mahdollisuuksia vapaaehtoistoiminnalle*. (s. 21–22). Omaehtoisen kehityksen julkaisuja. Sarja B. Vapaaehtoistoiminta. Nro 2. Helsinki: Kansalaisareena ry.
- Hakkarainen, P. (2004). Vapaaehtoistoiminta Suomessa. Teoksessa P. Hakkarainen (toim.) *Tukea ja mahdollisuuksia vapaaehtoistoiminnalle*. (s. 17). Omaehtoisen kehityksen julkaisuja. Sarja B. Vapaaehtoistoiminta. Nro 2. Helsinki: Kansalaisareena ry.

- Harju, A. (2003). *Yhteisellä asialla: Kansalaistoiminta ja sen haasteet*. Vantaa: Kansanvalistusseura.
- Harju, U-M., Niemelä, P., Ripatti, J., Siivonen T. & Särkelä, R. (2001). *Vapaaehtoistoiminta seurakunnassa ja järjestöissä*. Helsinki: Edita.
- Heikkilä, T. (2004). *Tilastollinen tutkimus*. (5. uud. p.). Helsinki: Edita
- Hirsjärvi, S., Remes, P., & Sajavaara P. (2007). *Tutki ja kirjoita*. (13. uud. p.) Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy.
- International Federation of Red Cross and Red Crescent (n.d.a). Who we are. Saatavilla 17.3.2016 <http://www.ifrc.org/en/who-we-are/history/#sthash.iq8Ltv3f.dpuf>
- International Federation of Red Cross and Red Crescent (n.d.b) The International Committee of the Red Cross (ICRC) Saatavilla 17.3.2016 <http://www.ifrc.org/en/who-we-are/the-movement/icrc/>
- Kananen, J. (2010). *Opinnäytetyön kirjoittamisen käytännön opas*. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 111. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.
- Kankaansivu, K. (2007). *Punainen Risti*. Taskutieto
- Kannuksela, K. (2016). Suomen Punainen Risti ja laajamittainen maahantulo. Saatavilla 15.9.2016. <http://stm.fi/documents/1271139/2800489/Kannuksela+Kaisa.pdf>
- Kansalaisareena (2014). Onnistunut vapaaehtoistoiminta - opas toiminnan kehittäjille. Saatavilla 5.11.2016. http://www.kansalaisareena.fi/Onnistunut_vapaaehtoistoiminta_opas_VET_Y_web.pdf
- Kansalaisareena (2015). Vapaaehtoistyö Suomessa 2010 ja 2015. Saatavilla 5.11.2016. http://www.kansalaisareena.fi/Vapaaehtoistyö_Suomessa_2010ja2015.pdf
- Karjalainen, S., Launis P., Pelkonen R. & Pietarinen J. (2002). *Tutkijan eettiset valinnat*. Helsinki: Gaudeamus
- Karreinen, L., Halonen, M., & Tennilä, M. (toim.) (2010). *10 askelta parempaan vapaaehtoistoimintaan*. Helsinki: Vihreä Sivistysliitto ry.
- L 238/2000. Laki Suomen Punaisesta Rististä. Saatavilla <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2000/20000238>
- L 301/2004. Ulkomaalaislaki. Saatavilla 26.10.2016 <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2004/20040301>

- L 746/2011. Laki kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrien tunnistamisesta ja auttamisesta. Saatavilla 26.10.2016
<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2011/20110746#L2P8>
- L 947/1979. Laki eräiden kansainvälisesti suojattujen tunnusten käytöstä. Saatavilla
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1979/19790947>
- Laimio, A. & Välimäki, S. (2011). *Vapaaehtoistoiminta kehittyä*. Saatavilla 19.3.2016
http://www.kansalaisareena.fi/Vapehttoim_KEHITTYY.pdf
- Maahanmuuttovirasto (2015). Kiintiöpakolaiset. Saatavilla 31.10.2015
http://www.migri.fi/turvapaikka_suomesta/kiintiopakolaiset
- Maahanmuuttovirasto (2016). Tietoa virastosta. Saatavilla 30.10.2016
http://www.migri.fi/tietoa_virastosta
- Marjovuori, A. (2014). *Vapaaehtoistyön ytimessä – Järjestömuotoinen vapaaehtoistyö sosiaalisten representaatioiden näkökulmasta*. Väitöskirja. Helsingin yliopisto. Sosiaalipsykologia. Sosiaalityö- ja sosiaalipedagogian laitoksen julkaisuja 2014:9. Saatavilla 20.9.2016.
https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/44979/marjovuori_v%c3%a4it%c3%b6skirja.pdf?sequence=1
- Mäkitalo, I. (2014). *Yhdessä eteenpäin. Vapaaehtoistyö Porin sininauhassa*. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Sosiaaliala. Opinnäytetyö. Viitattu 24.11.2015.
https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/73356/Makitalo_Iilari.pdf?sequence=1
- Nimihuuto (2016). *Esittely*. Saatavilla 30.10.2016. <http://nimihuuto.com/esittely>
- Nummenmaa, L., Holopainen, M. & Pulkkinen, P. (2014). *Tilastollisten menetelmien perusteet*. Helsinki: Sanoma Pro.
- Nurmi, J.-E. & Salmela-Aro, K. (2005). Modernin motivaatiopsykologian perusta ja käsitteet. Teoksessa K. Salmela-Aro & J.-E. Nurmi (toim.) *Mikä meitä liikuttaa: Modernin motivaatiopsykologian perusteet*. (s.10–40). Jyväskylä: PS-kustannus.
- Orpana, O.-M. (2010). *Kuka pelkää maahanmuuttajaa? Osallistavat menetelmät Turun ammatti-instituutin nuorten maahanmuuttajien valmistavassa koulutuksessa*. Turun ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma. Opinnäytetyö. Saatavilla 22.11.2015.
http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/22572/Orpana_Olli-Matti.pdf?sequence=1

- Pakolaisneuvonta (2010). Turvapaikkamenettely Suomessa. Saatavilla 26.10.2016
<http://www.pakolaisneuvonta.fi/?lid=35>
- Pakolaisten oikeusasemaa koskeva yleissopimus 1968/77, 28.2.1951. Saatavilla
 31.10.2015
https://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/1968/19680077/19680077_2
- Pentikäinen, M. (2005). Pakolaisuus ilmiönä ja tutkimuskohteena. Teoksessa L. Sares-salo (toim.) *Loputtomalla matkalla. Kertomuksia pakolaisuudesta.* (s. 18). Helsinki: Hakapaino.
- Pieksämäen kaupunki (2013). Kotouttamisohjelma 2013–2017. Saatavilla 9.10.2016.
<http://www.pieksamaki.fi/wp-content/uploads/kotouttamisohjelma-2013-2017.pdf>
- Piirainen, K. & Kettunen, A. (toim.) (2013). *Haasteena vapaaehtoistoiminta: Nuoret kansalaiset -projektin arviointi.* (Diakonia-ammattikorkeakoulun julkaisu- ja. D Työpapereita 62). Tampere: Juvenes Print.
- Puusa, A. & Juuti, P. (2011). *Menetelmäviidakon raivaajat. Perusteita laadullisen tutkimuslähestymistavan valintaan.* Vantaa: Hansaprint Oy.
- Rose, A. M. (2016). *The Roles, Functions, and Motivations of Volunteers in Helping to Ameliorate Reception Conditions for Asylum Seekers and Refugees - A case study of voluntary engagement at temporary asylum accommodation centres in Germany.* University of Twente. European Studies MSc. Thesis. Saatavilla 27.10.2016
http://essay.utwente.nl/69366/1/ROSE_MA_BMS.pdf
- Räty, M. (2002). *Maahanmuuttaja asiakkaana.* Tampere: Tammer-Paino.
- Sisäministeriö (2016a). Turvapaikanhakuprosessi. Saatavilla 26.10.2016
<http://www.intermin.fi/fi/maahanmuutto/turvapaikanhakijat/turvapaikanhakuprosessi>
- Sisäministeriö (2016b). Valtion vastaanottokeskukset tarkoitus yhdistää maahanmuuttovirastoon. Saatavilla 15.9.2016.
http://www.intermin.fi/fi/ajankohtaista/uutiset/1/1/valtion_vastaanottokeskukset_tarkoitus_yhdistaa_maahanmuuttovirastoon_69827
- Sisäministeriö (2016c). Turvapaikanhakijoita saapui viime vuonna ennätysmäärä. Saatavilla 15.9.2016.
<http://www.intermin.fi/fi/maahanmuutto/turvapaikanhakijat>

- Suomen pakolaisapu (i.a.). Suomen pakolais- ja turvapaikkakäytännöt. Saatavilla 31.10.2015 <http://www.pakolaisapu.fi/fi/tietoa/tietoa-pakolaisuudesta/pakolaisuus-suomessa/pakolais- ja-turva-paikkakaytannot.html>
- Suomen Punainen Risti (2015a). Mikä on Suomen Punainen Risti. Saatavilla 24.11.2015 <https://www.punainenristi.fi/tutustu-punaiseen-ristiin/suomen-punainen-risti>
- Suomen Punainen Risti (2015b). Tukea Suomeen kotoutumiseen. Saatavilla 24.11.2015 <https://www.punainenristi.fi/hae-tukea-ja-apua/suomeen-kotoutumiseen>
- Suomen Punainen Risti (2015c). Turvapaikanhakijoiden ja pakolaisten vastaanotto. Saatavilla 24.11.2015 <https://www.punainenristi.fi/tutustu-punaiseen-ristiin/tyomme-suomessa/turvapaikanhakijoiden-pakolaisten-vastaanotto>
- Suomen Punainen Risti (2016). Historia. Saatavilla 17.3.2016 <https://www.punainenristi.fi/tutustu-punaiseen-ristiin/historia>
- Suomen Punaisen Ristin Pieksämäen osasto (2015). *Toimintakertomus 2015*. Tuloste tekijän hallussa.
- Syrjänen, K. (2004a). Vapaaehtoisten tukeminen ja ohjaus. Teoksessa Pirkko Hakkarainen (toim.) *Tukea ja mahdollisuuksia vapaaehtoistoiminnalle*. (s. 29–38). Omaehtoisen kehityksen julkaisuja. Sarja B. Vapaaehtoistoiminta. Nro 2. Helsinki: Kansalaisareena ry.
- Syrjänen, K. (2004b). Vapaaehtoisten työnohjaus. Teoksessa P. Hakkarainen (toim.) *Tukea ja mahdollisuuksia vapaaehtoistoiminnalle*. (s. 51–56). Omaehtoisen kehityksen julkaisuja. Sarja B. Vapaaehtoistoiminta. Nro 2. Helsinki: Kansalaisareena ry.
- Tuohinen, P. (11.9.2015). Keitä pakolaiset ovat ja miksi he tulevat juuri nyt? 31 kysymystä ja vastausta. *Helsingin Sanomat*. Saatavilla 31.10.2015 <http://www.hs.fi/ulkomaat/a1441704099104>
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2009). Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. (5. uud. p.) Helsinki: Tammi.
- Valli, R. (2010). Kyselylomaketutkimus. Teoksessa J. Aaltola, & R. Valli (toim.) *Ikku-noita tutkimusmetodeihin I. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle*. (s. 103–127). Jyväskylä: PS-kustannus.
- Vehkalahti, K. (2008). *Kyselytutkimuksen mittarit ja menetelmät*. Helsinki: Tammi.

- Viinamäki, L. (toim.) (2010). *Sosionomin ammatti ja työ 2010–2025. Havaintoja ja päätelmiä sosionomien (AMK & ylempi AMK) profiilista Suomen hyvinvointiasiantuntijajärjestelmässä*. Kemi-Tornion ammattikorkeakoulun julkaisu Sarja A: Raportteja ja tutkimuksia 3/2010. Saatavilla 30.10.2016 <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/54727/viinamaki%20A%203%202010.pdf?sequence=1>
- Vikström, J. (2008). Vapaaehtoistoiminnan kansallisen strategiahankkeen valmistelussa esiin nousseiden kehittämisen painopistealueiden keskeiset teemat. Vapaaehtoistoiminnan kansallinen strategiahanke 2009–2012. Saatavilla 29.10.2016. www.kansalaisareena.fi/RAY_liite_5_tyoseminaarikooste.doc
- Vilkko-Riihelä A. (1999). *Psykye*. Porvoo: WSOY.
- Yeung A. B. (1999). *Valmius vapaaehtoistyöhön: Tutkimus Pelastusarmeijan mainoskampanjan innoittamista vapaaehtoistyöntekijöistä*. Helsinki: Hakapaino.
- Yeung, A. B. (2002). *Vapaaehtoistoiminta osana kansalaisyhteiskuntaa - ihanteita vai todellisuutta? – Tutkimus suomalaisten asennoitumisesta ja osallistumisesta vapaaehtoistoimintaan*. Helsinki: Hakapaino.
- Yeung, A. B. (2005a). Tutkimustyökaluja vapaaehtoisuuden mysteerin. Teoksessa M. Nylund & A. B. Yeung (toim.), *Vapaaehtoistoiminta. Anti, arvot ja osallisuus*. (s. 83–103). Tampere: Vastapaino.
- Yeung, A. B. (2005b). Vapaaehtoistoiminnan timantti. Miten mallintaa motivaatiota? Teoksessa M. Nylund & A. B. Yeung (toim.), *Vapaaehtoistoiminta. Anti, arvot ja osallisuus*. (s. 104–125). Tampere: Vastapaino.
- Zidan, A. (2015). Vapaaehtoiset neuvovat turvapaikanhakijoille niin suomen kielen salat kuin kurahousut. YLE. Saatavilla 15.9.2016. <http://yle.fi/uutiset/3-8519921>

LIITTEET

LIITE 1: Kirje Suomen Punaisen Ristin vapaaehtoisille

Hyvä Suomen Punaisen Ristin vapaaehtoinen,

Olemme sosionomiopiskelijoita Diakonia-ammattikorkeakoulusta Pieksämäeltä. Teemme opinnäytetyötä, jonka tarkoituksena on tutkia kuinka Suomen Punaisen Ristin vapaaehtoistoimintaa vastaanottokeskuksessa tulisi kehittää, jotta vapaaehtoiset sekä osallistuisivat että sitoutuisivat toimintaan.

Lähestymme Sinua, sillä olet ilmoittautunut vapaaehtoiseksi toimimaan Pieksämäellä turvapaikanhakijoiden parissa. Kyselyyn vastaamalla Sinulla on mahdollisuus vaikuttaa kyseisen vapaaehtoistyön kehittämiseen. Toivoisimme, että käyttäisit muutaman minuutin vastaamiseen ja tukisit näin tutkimuksemme toteutumista. Vastauksesi on tärkeä riippumatta siitä, oletko osallistunut tai kuinka aktiivisesti olet osallistunut toimintaan.

Tämä saatekirje on lähetetty Sinulle SPR:n Pieksämäen osaston sihteeri Helena Orasen kautta ja yhteystietosi ovat näin ollen edelleen vain hänen tiedoissaan. [Tästä](#) pääset ilmoittamaan, haluatko vastata varsinaiseen kyselyymme. Mikäli haluat osallistua tutkimukseemme, täytä kenttään yhteystietosi, jotta voimme toimittaa Sinulle varsinaisen kyselyn.

Luottamuksellisuus

Kyselyn vastauksia käytetään vain opinnäytetyöhömmme. Vastaukset käsitellään luottamuksellisesti, eikä kukaan ulkopuolinen pääse lukemaan niitä. Kiinnitämme erityistä huolellisuutta siihen, ettei yksittäisiä vastauksia pystytä yhdistämään vastaajaan.

Kyselyyn vastaaminen

Jos annat myöntävän vastauksen kyselyyn osallistumisesta, lähetämme kyselyn Sinulle maanantaina 30.5.2016. Vastaaminen kyselyyn vie noin kymmenen minuuttia. Toivomme, että vastaat kyselyyn mahdollisimman pian, mutta viimeistään sunnuntaina 5.6.2016.

Lisätietoja

Sosionomiopiskelija Inka Karjalainen	inka.karjalainen@studenti.diak.fi
Sosionomiopiskelija Vilma Hulkkonen	vilma.hulkkonen@student.diak.fi
Ohjaava opettaja Seija Utriainen	seija.utriainen@diak.fi

Kiitos etukäteen yhteistyöstä!

Keväisin terveisin,

Inka Karjalainen & Vilma Hulkkonen

LIITE 2: Kyselylomake

Vapaaehtoistyö turvapaikanhakijoiden parissa Pieksämäellä

1. Sukupuoli
  - Nainen
  - Mies

2. Syntymävuosi
_____

3. Oletko aikaisemmin tehnyt vapaaehtoistyötä?
  - Kyllä
  - En

4. Mikä sai sinut ilmoittautumaan mukaan turvapaikanhakijoiden parissa tehtävään vapaaehtoistyöhön? Valitse enintään kolme vaihtoehtoa.
  - Halu auttaa
  - Itsensä kehittäminen
  - Uudet kokemukset
  - Sosiaaliset suhteet
  - Kiinnostus kyseistä työtä kohtaan
  - Velvollisuuden tunne
  - Vastapaino palkkatyölle
  - Omien taitojen hyödyntäminen
  - Vaihtelu arkeen
  - Mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa
  - Muu, mikä?

---

5. Kuinka aktiivisesti olet osallistunut turvapaikanhakijoiden parissa tehtävään vapaaehtoistyöhön?
- En osallistunut toimintaan henkilökohtaisista syistä (*Voit siirtyä kysymykseen numero 16.*)
  - En osallistunut toimintaan toiminnan toteuttamisesta johtuvista syistä
  - Olin mukana toiminnan alkuvaiheessa, mutta jättäydyin pois henkilökohtaisista syistä
  - Olin mukana toiminnan alkuvaiheessa, mutta jättäydyin pois toiminnan toteuttamisesta johtuvista syistä
  - Olen satunnaisesti mukana toiminnassa
  - Olen säännöllisesti mukana toiminnassa
6. Mikä oli syy siihen, ettet lopulta osallistunut toimintaan? (*Vastaa tähän kysymykseen VAIN jos vastasit edellisessä kysymyksessä, ettet osallistunut toimintaan sen toteuttamisesta johtuvista syistä. Voit vastaamisen jälkeen siirtyä kysymykseen numero 16.*)
- Tiedotus ei ollut toimivaa
  - Minulle sopivaa toimintaa ei ollut tarjolla
  - Muu, mikä?
-
7. Missä olet tehnyt vapaaehtoistyötä turvapaikanhakijoiden parissa Pieksämäellä?
- Hätmajoituksessa
  - Vastaanottokeskuksessa
  - Muualla, missä?
-
8. Millaista vapaaehtoistyötä olet tehnyt turvapaikanhakijoiden parissa? (*Voit valita useita vaihtoehtoja.*)
- Keittiötöyt
  - Tavarain vastaanotto ja jakelu
  - Opettaminen
  - Harrastetoiminnan ohjaus
  - Tilojen valmistelu
  - Muu, mikä?
-
9. Oletko voinut vaikuttaa vapaaehtoistyön sisällön suunnitteluun?
- Olen, riittävästi
  - Olen, mutta olisin halunnut vaikuttaa enemmän
  - En
10. Oletko pystynyt osallistumaan sinulle mielekkäisiin tehtäviin?
- Kyllä
  - En ole, miksi?
-
11. Onko tiedotus työtehtävistä ollut mielestäsi toimivaa?
- Kyllä

Ei, miksi?

---

12. Koetko oman osaamisesi olleen riittävää tekemääsi vapaaehtoistyöhön?

- Kyllä
 Ei

13. Osallistuitko SPR:n järjestämiin koulutuksiin liittyen turvapaikanhakijoiden parissa tehtävään vapaaehtoistyöhön?

- Kyllä
 Kyllä, mutta olisin toivonut enemmän koulutuksia
 En, koska en kokenut koulutuksia tarpeellisiksi
 En, koska koulutusajat eivät sopineet minulle
 En, koska en tiennyt koulutuksista

14. Onko vapaaehtoistyö turvapaikanhakijoiden parissa vastannut odotuksiasi?

- Kyllä
 Ei

15. Koetko tekemäsi vapaaehtoistyön turvapaikanhakijoiden parissa merkitykselliseksi?

- Kyllä
 En

16. Alle voit halutessasi jättää palautetta vapaaehtoistyöhön liittyen.

Kiitos vastauksistasi! Jokainen vastaus on meille tärkeä ja merkityksellinen opinnäytetyömme sekä vapaaehtoistyön kehittämisen kannalta.

Aurinkoista kesää!

Inka & Vilma